

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Matej Zamrnik

Konzularni odnosi so ena od podvrst diplomacije

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Matej Zamrnik

mentor: doc. dr. Milan Brglez

Konzularni odnosi so ena od podvrst diplomacije

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

Konzularni odnosi so ena od podvrst diplomacije

To diplomsko delo se ukvarja s prepletanjem diplomatskih in konzularnih odnosov v praksi. Z akademsko–teoretskega vidika se obe dejavnosti obravnava kot povsem ločeni, kar je danes postalo nekoliko zastarelo, saj v praksi med diplomati tega razlikovanja ni oziroma ga ni več. Na to želim pokazati v svoji diplomii. Poleg tega pa tudi predstavim idejo, da bi lahko konzularne odnose začeli uvrščati v podvrste diplomacije. V prvem delu naloge ločeno pregledam zgodovinski razvoj obeh služb, mednarodnopravne vire, ki urejajo njuno delovanje in funkcije, torej teoretični vidik, iz katerega izhaja prej omenjeno razlikovanje. V drugem delu naloge predstavim primerjalno raziskavo, narejeno posebej za namen diplomske naloge, v kateri sem iskal obstoj konzularnih oddelkov na rezidenčnih veleposlaništvih v izbranih državah. S tem sem želel pokazati, kako so danes v praksi diplomatski in konzularni odnosi neločljivo povezani. V sklepu pa s pomočjo prvih dveh delov in opravljenih intervjujev z izkušenimi diplomati preverim hipotezo.

Ključne besede: diplomatski odnosi, konzularni odnosi, zgodovina, funkcije, praksa.

Consular relations are one of the subspecies of diplomacy

This thesis is concerning the intertwining of diplomatic and consular relations in practice. From academical and theoretical standpoint both of these activities are viewed as completely separated, which has nowadays become rather oldfashioned as there is no such differentiation among the diplomats in real life practice, or at least there is no more. And this is what I wish to point out in my thesis. I also present the idea of classifying consular relations as one of the subspecies of diplomacy. I overview historic development of both services respectively, sources of international law that govern their activity, and functions in the first part, and thusly the theoretical view which the aforementioned distinction comes from. On the second part I present the comparative study, done especially for the purposes of this thesis, where I searched for existence of consular departments in residential embassies in selected countries. With it I wished to point at inalienable links between diplomatic and consular relations in contemporary practice. In the last chapter I checked my hypothesis with the assistance of the previous chapters and some interviews with experienced diplomats.

Keywords: diplomatic relations, consular relations, history, functions, practice.

Kazalo

1 Uvod.....	6
1.1 Opredelitev področja in raziskovalna hipoteza	6
1.2 Struktura naloge in uporabljene metode.....	8
2 Zgodovinski pregled.....	9
2.1 Diplomatski odnosi	9
2.1.1 Začetki diplomatskih odnosov	9
2.1.2 Razvoj diplomatskih odnosov	13
2.2 Konzularni odnosi	18
2.2.1 Začetki konzularnih odnosov	18
2.2.2 Razvoj konzularnih odnosov	20
2.3 Funkcije diplomatskih in konzularnih odnosov	25
2.3.1 Pravni okviri.....	25
2.3.2 Konzularne funkcije	27
2.3.3 Diplomatske funkcije	28
3 Primerjalna raziskava	30
3.1 Metodološki okvir	30
3.1.1 Predstavitev problema in hipotez	30
3.1.2 Oblikovanje vzorca:	30
3.1.3 Načrt poteka raziskave:	31
3.1.4 Začetek zbiranja podatkov:	31
3.1.5 Dodatna pojasnila.....	32
3.1.6 Izjeme	33
3.2 Raziskava	35
3.2.1 Slovenija.....	35
3.2.2 Slovaška	37

3.2.3 Litva	39
3.2.4 Makedonija.....	41
3.2.5 Latvija.....	43
3.2.6 Češka	45
3.2.7 Irska	48
3.3 Predstavitev rezultatov raziskave	51
4 Sklep.....	52
5 Literatura:	58

1 Uvod

1.1 Opredelitev področja in raziskovalna hipoteza

Diplomacija je izredno stara človeška dejavnost. Odnosi med narodi, državami, kraljestvi, plemeni in drugimi zaključenimi oblikami človeške družbe obstajajo že tako dolgo, kot obstajajo narodi, države, kraljestva, itd. Hkrati lahko rečemo, da se je moderni diplomatski sistem (tj., ki ga lahko primerjamo z današnjim) zares razvil šele v zadnjih nekaj stoletjih. Po drugi strani poznamo rezidenčne konzule že skoraj tisoč let, torej se je konzularna dejavnost mnogo prej razvila v neko obliko, ki je funkcionalno očitno tako primerna, da je ni bilo treba bistveno spreminjati.

Kaj natančno pa sploh razumemo pod pojmom diplomacija? Ta beseda je pogosto in pomensko zelo široko uporabljana, tako v laični javnosti kot v akademski in strokovni sferi. Če si zamislimo pogovor o diplomaciji z nekaj naključnimi znanci, bi morda prvi sogovornik mislil na celotno zunanjo politiko države, drugi bi diplomacijo razumel kot orodje za komuniciranje med državami, tretji bi imel v mislih poklic uslužbencev ministrstva za zunanje zadeve (MZZ), četrti pa le vljuden in pomirjevalen stil pogovarjanja ali pogajanja. Nihče se ne bi povsem zmotil, a nihče tudi ne bi imel povsem prav.

Definicij diplomacije je najbrž skoraj toliko, kot je avtorjev, ki so kdajkoli pisali o njej. Berridge (2002, 1) pravi, da je namen diplomacije doseči cilje zunanje politike brez pomoči sile, propagande ali prava. Jazbec (1998, 23; 2011, 105) jo vidi kot način mirnega urejanja odnosov med državami in kot sredstvo za izvajanje tega urejanja. Berković (2006, 13) pa poleg tega še nekoliko razširi definicijo tudi na predstavljanje države v tujini, sposobnost in večino komunikacije z drugimi državami ter kariero, poklic oziroma pripadnost diplomatskim krogom. Za namene te naloge se osredotočam predvsem na organizacijski in poklicni vidik, torej MZZ in zunanjo mrežo predstavništev ter delo diplomatov.

Diplomatska dejavnost je zelo stara in kot taka precej konzervativna, spremembe se ne dogajajo kar čez noč. Hkrati se je sposobna prilagajati spremembam v svetu, družbi in mednarodni skupnosti, zaradi česar je še vedno nepogrešljiv del katerekoli državne ureditve. Te spremembe so včasih v praksi že tako uveljavljene, da so normalen del diplomatskega

vsakdana, z akademsko-teoretičnega vidika pa še vedno niso prepoznane.

Nekaj podobnega se je v zadnjih desetletjih zgodilo na področju konzularnih odnosov, za katere v teoriji še vedno velja, da so povsem ločena dejavnost od diplomatskih odnosov. Iz zgodovine izvirajoče razlikovanje je jasno razvidno v pravnih virih, predpisanih funkcijah, metodah in predvidenih sogovornikih pri komuniciranju z državo sprejemnico. Medtem pa v praksi tako ostrega ločevanja ni več, poklicni diplomati ves čas uporabljajo izraz DKP („diplomatsko-konzularna predstavništva“ v nasprotju z izrazom „diplomatska predstavništva IN konzularna predstavništva“, kot bi bil teoretsko pravilen termin) in so pravzaprav precej začudeni nad omembo ločevanja obeh dejavnosti. Zato sem se odločil, da poskusim z diplomsko nalogo izpostaviti to razhajanje med teorijo in prakso ter prikazati, kako so v dejanski vsakodnevni rabi konzularne dejavnosti le eno od področij, kjer deluje diplomacija.

Vse pogosteje imajo veleposlaništva kar interni konzularni oddelek oziroma enega od diplomatskih agentov zadolžijo tudi za opravljanje konzularnih storitev. Še sploh se to zdi verjetno za manjše države, tako sprejemnice (kjer morda ni pomembnejših regionalnih centrov, v katerih bi države pošiljateljice ustanovljale konzulate) kot tudi pošiljateljice (ki bi težko vzdrževale veliko mrežo predstavništev in imele dovolj veliko število kadrov). Postavil sem si torej hipotezo, da se v manjših državah diplomatska in konzularna dejavnost močno prepletata. Zato lahko konzularno dejavnost označimo za eno od podvrst diplomacije.

1.2 Struktura naloge in uporabljene metode

V uvodu pojasnjujem, zakaj sem se odločil za to tematiko, in predstavljam raziskovalno hipotezo ter strukturo diplomskega dela. Razdeljeno je na tri glavne dele.

V prvem delu bom podrobneje predstavil zgodovinski razvoj tako diplomatskih kot konzularnih odnosov od prvih znanih začetkov do trenutno ustaljenega sistema, saj je vzrok razlikovanja obeh dejavnosti ravno v njunem različnem izvoru. Hkrati bom poskušal izvedeti, ali sta se kljub vsem razlikam obe dejavnosti kdaj zbližali. Nato bom na kratko predstavil funkcije enih in drugih, kot jih določata obe temeljni mednarodni pogodbi na tem področju: Dunajska konvencija o diplomatskih odnosih (DKDO) in Dunajska konvencija o konzularnih odnosih (DKKO). Uporabil bom metodo interpretacije primarnih in sekundarnih virov.

V drugem delu bom predstavil lastno empirično raziskavo, ki sem jo za namene te naloge izvedel na populaciji vseh diplomatskih predstavništev v sedmih izbranih državah. Z njo sem preverjal, koliko veleposlaništev ima znotraj sestava veleposlaništva tudi konzularni oddelek ali za konzularne storitve pooblaščenega diplomata.

V zadnjem delu naloge bom primerjal ugotovitve pregleda zgodovinskega razvoja, rezultate lastne raziskave in razmišljanja nekaterih slovenskih diplomatov. Opravil sem namreč dva intervjuja, oba strukturiranega tipa, z Milanom Jazbecem in Andrejem Šterom. Dr. Milan Jazbec je diplomiral iz novinarstva in obramboslovja na FDV-ju, doktoriral pa v Celovcu iz sociologije diplomacije. Služboval je na več položajih, med drugim kot konzul v Celovcu, pooblaščen minister na ambasadi v Stockholmu, vodja konzularnega sektorja in vodja sektorja za analize in razvoj na MZZ, trenutno pa je veleposlanik RS v Turčiji. Andrej Šter je diplomiral iz prava v Ljubljani, bil je poslanec v državnem zboru, minister za notranje zadeve, v MZZ državni podsekretar za konzularni sektor, generalni direktor za zaščito interesov in mednarodnopravne zadeve, državni sekretar in je trenutno vodja konzularnega sektorja.

Preveril bom torej, ali lahko potrdim raziskovalno hipotezo oziroma poskusil ugotoviti, ali lahko konzularne odnose v moderni praksi zares klasificiramo kot eno od podvrst diplomatske dejavnosti.

2 Zgodovinski pregled

V poglavju obravnavam pregled zgodovinskega razvoja diplomatskih in konzularnih odnosov, s čimer želim prikazati, da je šlo za povsem ločena procesa.

2.1 Diplomatski odnosi

2.1.1 Začetki diplomatskih odnosov

Nesporno dejstvo je, da so odnosi med družbenimi skupnostmi stari približno toliko kot najstarejše znane oblike človeške družbe. Že skupine jamskih ljudi so si nekako morale deliti bivalni prostor in lovsko ozemlje. Pri urejanju teh odnosov so bila sicer verjetno najpogostejša sredstva boj, fizična premoč in prisilna nadvlada, vendar so bili to prvi zametki organiziranih odnosov in komunikacije med zaključenimi skupnostmi.

„Diplomacija je stara toliko, kot je stara civilizacija“ (Leguey-Feilleux 2009, 23). Če jo razumemo kot sposobnost pogajanja, je diplomacija ena najstarejših človeških aktivnosti, mnogo starejša od samega imena diplomacija (Nick 1997, 13). O začetkih mednarodnih odnosov v smislu meddržavnih odnosov pa seveda ne moremo govoriti pred nastankom prvih držav. Benko (1997, 13) tako pravi: „Pojav teritorializiranih družbenih skupin v bistvu uvaja razvoj mednarodnih odnosov. Gre za višji tip družbenih skupin, ki so že strukturirane celote, diferencirane v sebi in hierarhično organizirane.“ Začetke diplomacije lahko iščemo v začetkih civilizacije, vsako urejanje odnosov med državami je ustvarilo potrebo po nekih pravilih in kanalih komunikacije (Berković 1997, 11).

Najstarejše strukturirane družbe so nastale na področju Evfrata in Tigrisa, na področju t. i. zibelke civilizacije. V teh prvobitnih civilizacijah je nastala tudi prva pisava, znana kot sumerski klinopis. Logično je torej, da v teh prvih nekoliko kompleksnejših skupnostih najdemo tudi prve organizirane komunikacije med njimi.

Najzgodnejše države, pri katerih zasledimo zametke mednarodnih odnosov, so bile mestne državnice iz Mezopotamije več tisočletij pred našim štetjem, poseljene večinoma s sumerskimi

plemeni. V tem obdobju so tudi v dolini reke Nil nastale manjše države, ki pa so se kasneje združile v dve veliki kraljestvi. Večinoma nasilne konflikte so občasno reševali s pošiljanjem posebnih odposlancev ter mirovnimi in/ali zavezniškimi pogodbami (Benko 1997, 17–18).

V Mezopotamiji je imelo izredno razgibano politično dogajanje za posledico tudi stalno povečevanje diplomatskih dejavnosti. V teku dveh tisočletij so se na področju Tigrisa, Evfrata, Sirije in okoliških pokrajin izmenjavali številni narodi in različne oblike vladavin. Sumerske mestne države so izbirale eno od večjih mest, da je posredovalo v sporih in na splošno nadzorovalo odnose med njimi (mesto Ebla, na primer, je na višku moči vladalo sedemnajstim drugim državam, poleg tega pa so imeli sklenjenih mnogo trgovskih sporazumov in zavezništev). Pleme Akadijcev je kasneje osvojilo sumerska mesta in postalo tako vplivno, da je akadijski jezik postal glavni diplomatski jezik v celotni zahodni Aziji. Po razpadu akadijskega imperija so na istem področju Amoriti ustanovili babilonsko kraljestvo. Njihov najslavnejši kralj Hammurabi je postal strokovnjak v uporabi diplomacije za povečevanje moči svojega kraljestva (Leguey-Feilleux 2009, 25–27).

Trajalo je dolgo časa, preden sta Egipt in imperij Hititov, dve največji sili Srednjega vzhoda v tistem času, razvila diplomatske odnose iz neke osnovne oziroma le bolj občasne komunikacije. V času egiptovske osemnajste dinastije so ti odnosi zrasli v dovršen sistem dogovorov, ki so vključevali regulacijo trgovine, določanje meja, preprečevanje vojne in krepitev zavezništev. Nastalo je pravo politično-ekonomsko omrežje, ki je vključevalo tudi okoliške skupnosti. Oboje so začeli kmalu ogrožati Asirci, ki so bili med drugim tako dobri diplomati, da so iz nepomembne male Babiloncem podložne države v nekaj stoletjih ustanovili velik imperij, ki je vladal celo Egiptu (Leguey-Feilleux 2009, 27–29).

Ogromen prispevek antične Grčije v razvoju diplomacije in mednarodnih odnosov je bil posledica koncentracije velikega števila majhnih mestnih držav, ki so si delile jezik, kulturo in verske običaje, na relativno majhnem geografskem območju. Grška mesta so bila dovolj samostojna, da so njihovi različni interesi spodbujali pogoste spore, nadvse spremenljiva zavezništva in aktivno zunanjo politiko. V takšnem okolju so se starodavni diplomatski običaji iz Mezopotamije morali razviti v dodelan in kompleksen sistem. Grki so nedotakljivost diplomatov razumeli kot posebno svetost osebe, ki jo je podelil sam Zevs. Stalnih misij ni bilo, mestne skupščine so na podlagi govorniških sposobnosti izbirale ad-hoc odposlance, ki so predstavljali svoje poslanstvo pred skupščino gostiteljskega mesta.

Velikokrat so bile misije sestavljene celo iz več oseb, od katerih je vsakdo predstavil ideje ene od domačih političnih frakcij, kar je seveda vodilo v zmešnjave in med seboj nasprotujoče si poslance istega mesta. Pooblastila diplomatskim agentom so bila omejena in zelo natančno določena, brez možnosti za pogajanje po lastni presoji (Leguey-Feilleux 2009, 32–33).

Grško mednarodno skupnost lahko primerjamo s sodobno mednarodno skupnostjo. Tako kot v modernih časih so tudi grška mesta imela obdobja močno bipolarno strukturirane skupnosti, predvsem sta bili na obeh polih mesti Atene in Šparta, kot tudi obdobja bolj razpršenih središč politične, ekonomske in vojaške moči. Bolj ko je bila grška mednarodna skupnost multipolarna, bolj so bili odnosi med mestnimi državicami institucionalizirani. Veliko je primerov institucionaliziranosti grške diplomatske prakse, od osebne nedotakljivosti poslancev, javnih pogajanj in ustaljenih ter določenih postopkov diplomatskih konferenc do posebnih pogodb za sklepanje miru in obvezne napovedi vojne. Grki so tudi že poznali veliko različnih sredstev mirnega reševanja sporov: spravo, pomiritev, začasno premirje, poravnava, dogovor, konvencijo, trgovsko pogodbo, zavezništvo in svečano razglasitev premirja. Vsaka stran je dobila svoj izvod pogodbe v lokalnem narečju, za zagotavljanje spoštovanja obveznosti so izmenjavali talce, poznali so pravilo o spremenjenih okoliščinah („*clausula rebus sic stantibus*“ pomeni, da je ob bistveni spremembi okoliščin mogoče opustiti pogodbene obveznosti) in princip suverene enakosti pogodbenih strank (Benko 1997, 23–26).

Rimska civilizacija je bila za razvoj diplomacije mnogo manj pomembna kot grške mestne države. Večina takrat znanega sveta je bila del cesarstva, zato so bili odnosi med narodi interna zadeva in zunanje diplomacije niti ni bilo (Berković 2006, 17). Tudi Benko (1997, 27) pravi: „Čeprav univerzalen, je rimski mednarodni sistem predvsem primer ali pa poskus svetovne vlade, ne pa tudi mednarodne skupnosti.“ In čeprav so bili v obdobju rimske republike za diplomatske odposlance ponavadi izbrani le ugledni in pomembni Rimljani, na primer senatorji, je prispevek Rimljanov predvsem v njihovem poudarjanju načela „v dobri veri“ (lat. *Bona fides*, ang. *Good faith*), zaradi katerega so zelo spoštovali sklenjene pogodbe. V zgodnjem obdobju, ko je republika še pridobivala moč, so množično sklepali sporazume s sosednjimi političnimi skupnostmi. Tuji odposlanci so v Rimu uživali imuniteto, ravno tako njihovo osebje, ne pa njihovo prebivališče ali diplomatska pošta. V času imperija je namesto senata tuje diplomate sprejel cesar, ki je diplomacijo uporabljal bolj za ekonomske namene kot za vzdrževanje moči cesarstva (Leguey-Feilleux 2009, 33–34).

Bohte in Sancin (2006, 44–45) sicer poudarjata večji prispevek Rimljanov na področju diplomatskega prava. „Rimljani so izpopolnili in do vrhunca razvili pravila o nedotakljivosti tujega poslanika. Skozi celotno zgodovino Rima je poškodba poslanika pomenila zločin. Diplomatsko pravo, najprej imenovano poslansko pravo, je med vsemi antičnimi narodi doživelo največji razcvet v Rimu.“ Tuji odposlanci niso plačevali davkov in bili v oblasti domačih organov. Imeli so naziv legat, enako kot tudi rimski predstavniki v tujini (Bohte in Sancin 2006, 45).

2.1.2 Razvoj diplomatskih odnosov

Po propadu zahodnega imperija se je moč Rima prelila v Bizantinski imperij, ki je na področju razvoja diplomacije izredno pomemben. Kot prvi so ustanovili poseben oddelek vlade, ki se je ukvarjal izključno z diplomacijo, zunanjimi odnosi in usposabljanjem diplomatov. Naredili so prvi korak k sistematizaciji diplomacije, čeprav so bile njihove misije še vedno samo začasne.

Bizantinci so uporabljali diplomacijo kot dopolnilo svoji pomanjkljivi vojaški moči ali kot njeno nadomestilo. Začeli so uporabljati nove metode, ki bi jih lahko označili kot nečastne: konstantno zavajanje, množično in načrtno širjenje neresnic, prelamljanje obljub, nezvestoba, izkoristili so vsako priložnost za svojo korist, neglede na nizkotnost svojega ravnanja. Hkrati so izredno uspešno sledili načelu „deli in vladaj“, saj so diplomatski odposlanci zbiranje internih informacij o tujih narodih videli kot velik del svojih nalog. Enako se je pričakovalo od vsakega Bizantinca, ki je kakorkoli potoval v tujino (Leguey-Feilleux 2009, 35–36). Bizanc je sistematično uvajal opazovalno/poročevalno funkcijo diplomacije (Benko 1998, 49). Bizantinci so diplomacijo uporabljali tudi za pospeševanje mednarodne trgovine, postavljali so ključne trgovske postojanke na skrajne meje imperija. Tako so hkrati vršili diplomatski pritisk preko ekonomskih prijemov in pridobivali ogromno podatkov o gospodarskih in političnih situacijah v drugih deželah (Udovič 2009, 59). Vsekakor je bizantinski imperij diplomatsko dejavnost povzdignil na novo stopnjo, čeprav se je diplomatov v tem procesu oprijel temen sloves.

Prave začetke moderne diplomacije lahko najdemo v petnajstem stoletju v množici italijanskih mestnih držav, ko so zaradi pomembnosti obveščevalne funkcije uvedle stalne diplomatske misije v tujih prestolnicah. Posledično so tej spremembi sledile druge novosti, kot so povečanje števila in aktivnosti diplomatskih kurirjev in uporaba šifriranega ter kodiranega jezika (Leguey-Feilleux 2009, 38). „Pravi začetki diplomacije se pojavijo že v petnajstem stoletju z razvojem stalne diplomacije, ko so italijanske države uvedle imenovanje stalnih veleposlanikov. Imenovanje stalnih veleposlanikov je največ uporabljala Beneška republika“ (Berković 1997, 12). Po zgledu Benečanov so vse večje italijanske države do sredine stoletja že organizirale diplomacijo v sistematično dejavnost, ki je poročala posebnemu uradu. Novost so bila tudi pisna poročila, ki so jih skrbno hranili v arhivih.

Nastajala so prava omrežja stalnih predstavništev, ki so središče ves čas obveščala o novostih v tujini. Hkrati so še vedno uporabljali posebne odposlance za vsakršna pogajanja ali sklepanje sporazumov, a se ti po statusu niso razlikovali od rezidenčnih diplomatov. Ves ta oziroma vsi ti diplomatski sistemi pa so bili še vedno pod močnim vplivom bizantinskih praktičnih idej (tudi v Machiavellijevih delih, ki so močno vplivala na izvajanje italijanskih politik v tistem času, najdemo načelo *raison d'etat*), da je državni interes nad vsakim etičnim ali moralnim ozirom (Leguey-Feilleux 2009, 38–39).

Glavni razlog, da je v severni Italiji takrat prišlo do take intenzivnosti v uporabi diplomacije, Benko (1998, 49) vidi v dveh prednostih, ki jih je ta sistem mestnih držav imel v veliki meri: geografska bližina in družbeno-funkcionalna podobnost interesov. S pogostimi koalicijami in protikoalicijami se je razvila „diplomacija kombinacij“, hkrati pa so vse tri bistvene funkcije diplomatskih poslanikov – predstavljanje, pogajanje, opazovanje – prišle zares močno do izraza.

Bistven preskok v razvoju diplomacije je bila torej uveljavitev stalnih rezidenčnih predstavnikov. Kajti čeprav je imel papež stalnega predstavnika na bizantinskem dvoru že skoraj tisoč let in čeprav so bili rezidenčni konzuli že več stoletij pogosto vpleteni tudi v diplomatske dejavnosti, je bila to ključna točka, ki je za sabo potegnila več sprememb. Papeški dvor je sicer bil in ostal središče italijanske visoke politike, preko Vatikana so se najbolj širile spremembe naprej po Evropi. Tam je bilo največje število (pomembnih) diplomatov, posledično je nastal tudi nov običaj, ki je še danes veljavna tradicija in del ustaljene prakse: organizirani diplomatski zbor (Leguey-Feilleux 2009, 38–39).

„Diplomatska praksa italijanskih mest je vzor za izobraževanje mnogo večjih in močnejših diplomatskih služb v večjih evropskih državah tega obdobja, predvsem v Franciji“ (Bohte in Sancin 2006, 49). Ob prehodu v 17. stoletje, v času nastajanja nacionalnih držav, je bila Francija pod vodstvom kardinala Richelieuja tista, ki je nadgradila novosti iz italijanske prakse in preoblikovala ostanke bizantinske zapuščine. Ravno Richelieu je spremenil francosko diplomacijo v učinkovito orodje svojih zunanjepolitičnih vizij. Zanj je bila diplomacija stalno uporabljano orodje in ne naključna improvizirana rešitev, ki pride prav v času potrebe. Popolnoma je spremenil način dela diplomatov, nepošteno bizantinske in florentinske metode sta nadomestila iskrenost in poštenje, diplomati so spet postali vredni zaupanja. Ker je zahteval popolno spoštovanje sporazumov in pogodb, so postali pogajalski

procesu izredno pomembni in natančni. Za doseganje vseh teh ciljev ter za uspešno oblikovanje in izvajanje zunanje politike je ustanovil prvo zunanje ministrstvo na svetu, ki je bilo pod njegovim direktnim in stalnim nadzorom (Leguey-Feilleux 2009, 40–41).

Francija je postala vodilna država na področju diplomacije, njene uporabe in razvoja prav zaradi sprememb, ki jih je uvedel kardinal Richelieu (Benko 1998, 50). Francoska diplomacija je zrasla v izjemno učinkovito, centralizirano, sistemizirano in koherentno profesionalno institucijo, ki je imela zelo močan vpliv na diplomatsko prakso drugih evropskih držav. Vsi evropski vladarji so v 17. in 18. stoletju poskušali urediti svoje diplomatske službe po vzoru Richelieujevih reform. Francoščina je za naslednjih dvesto let postala diplomatski jezik in novi način izvajanja diplomacije je trdno veljal vse do začetka dvajsetega stoletja ter prve svetovne vojne. Francoski diplomat Francois de Callieres je leta 1716 celo objavil knjigo o svojih izkušnjah, ki je postala po vsej Evropi uporabljan diplomatski priročnik (Leguey-Feilleux 2009, 41).

Berridge (2002, 105) se sklicuje na Harolda Nicholsona in poimenuje celoten moderni sistem množičnih stalnih bilateralnih misij kar „francoski sistem“. „Z nastankom moderne nacionalne države v 16. in 17. stoletju pa so diplomatske in konzularne misije dobile tiste vsebine in oblike, ki so se v bistvenih črtah obdržale vse do danes“ (Simoniti 1994, 8). Položaj in vplivnost francoske diplomacije sta doživela padec v času po francoski revoluciji; radikalne politike revolucionarne vlade so posledično prinesle precej napetosti v odnosih z drugimi državami, saj so bile ideje o stikih z ljudstvi in ne vladami („reaching out to people, not governments“) videne kot napad na suverenost drugih evropskih vladarjev. Poleg tega so bili tuji diplomati v Parizu akreditirani pri kralju Ludviku XVI., tako da so po njegovi odstranitvi z oblasti veleposlaniki večinoma odšli. Tuje vlade so se morale tudi odločati, kdo predstavlja Francijo: revolucionarji, plemiški emigranti ali celo odstavljene kraljevski par? Kljub vsem težavam so vojaški uspehi republikancev Evropo pravzaprav prisilili v ponovno sklepanje pogodb in sporazumov s Francijo. V tem času so francoski diplomati zagovarjali odprto diplomacijo v nasprotju s tajnimi dogovori, ki so bili do takrat splošno uveljavljeni. Po Napoleonovem prevzemu oblasti se je stanje normaliziralo, z vidika drugih vladarjev se je na neki način celo vrnil stari režim, ponovno je bila tudi uvedena tajnost diplomatskih pogajanj in dogovorov (Black 2010, 131–151).

Vse do začetka 19. stoletja je med diplomati prihajalo do številnih težav in sporov glede

protokola, sploh glede prednosti in presedenčnosti. Vzrok za prepir je lahko bilo tudi nekaj tako banalnega kot oblika mize, sedežni red, oddaljenost delegatovega sedeža od ogledala, okna ali vrat. Dunajski kongres leta 1815 je po več kot sto letih prinesel rešitev, saj so s sprejetjem Pravilnika o rangu diplomatskih predstavnikov določili splošne kategorije oziroma razrede za delitev diplomatov, uvedli so še danes veljavno pravilo presedenčnosti po datumu nastopa funkcije in določili pravila za izbiranje vodje diplomatskega zbora (Leguey-Feilleux 2009, 41–42). Razdelitev veleposlanikov po razredih je bila naslednja: v prvem razredu so bili veleposlaniki, legati ali nunciji, v drugem razredu ministri poslanci ali drugi, ki so bili akreditirani pri suverenu, in v tretjem razredu odpravniki poslov, ki so bili akreditirani pri ministrstvu za zunanje zadeve (Brglez 1998, 67; Udovič 2009, 150). Seveda so bili diplomati še vedno zelo občutljivi za neenako obravnavanje njihovih držav v primerjavi z drugimi, zato so posamezna zunanja ministrstva sčasoma uvedla svoja protokolarna pravila (Leguey-Feilleux 2009, 42). Dunajski pravilnik je bil prvi mednarodni sporazum, ki je uredil pravni status in pravila v diplomaciji. Po štirih stoletjih stalnih diplomatskih misij so diplomatsko službo priznali kot ločen samostojen poklic (Simoniti 1994, 8).

„Na Dunajskem kongresu je bil kodificiran del diplomatskega prava“ (Türk 2007, 36). Tri leta kasneje je bil na Aachenskem kongresu sprejet še dodatni protokol, ki je uvedel še položaj ministra rezidenta. Ta naj bi bil uvrščen med drugi in tretji razred (Udovič 2009, 150), vendar so ga kasneje države prenehale uporabljati (Brglez 1998, 67). Ureditev, ki je nastala na obeh kongresih, je veljala vse do leta 1961 in nastanka DKDO, kodifikacija diplomatskega prava se je ustavila za skoraj 90 let, do nekaterih (neuspešnih) poskusov konec 19. in v začetku 20. stoletja (Mikolić 2002, 79; Udovič 2009, 150).

V 19. stoletju je tako prišlo do številnih sprememb, povečalo se je število držav in s tem število sodelujočih „igralcev“ v diplomaciji, posledično pa tudi število stalnih rezidenčnih misij vsake države. Predvsem je opazen porast veleposlaništev evropskih držav zunaj Evrope. Drugo področje, kjer je prišlo do precejšnjega razvoja, pa je bila multilateralna diplomacija. Po Dunajskem kongresu so diplomati uvideli, da obstajajo mnoge težave oziroma spori, ki presegajo meje posamičnih držav in ki jih lahko rešijo le s skupnimi močmi. Pogosta so bila srečanja na najvišji ravni, mednje lahko uvrstimo tudi t. i. koncert velikih sil, kjer so se morali diplomati prilagoditi povsem drugačnemu okolju multilateralnih srečanj. Poleg teh pa so nastajale tudi konference, ki se niso ukvarjale le z „visoko politiko“, ampak so bile bolj tehnične narave, na primer za urejanje rečne plovbe in mednarodnega poštnega sistema.

(Leguey-Feilleux 2009, 42–44). Z ustanovitvijo prvih mednarodnih organizacij se je spremenila struktura mednarodne skupnosti, prvokrat pa je tudi prišlo do vprašanja zaščite in pravnega položaja uslužbencev teh organizacij. Hkrati pa so sekretariati postajali vse bolj mednarodni in vse manj večnacionalni (Brglez 1998, 68–69). V devetnajstem stoletju se je zares razcvetela klasična diplomacija (Benko 1998, 54).

V prvi polovici dvajsetega stoletja na področju diplomacije in mednarodnega diplomatskega prava ni prišlo do večjih sprememb. Ustanovitev Društva narodov in njegovega sekretariata je sicer pomenila prvo univerzalno priznanje statusa mednarodnih uslužbencev, a je bilo to obvezujoče le za države članice. Posamezne države so notranjepravno dokončno poenotile nadzor in upravljanje diplomatske in konzularne službe v enem državnem organu. Leta 1930 je bila v Haagu organizirana kodifikacijska konferenca za mednarodno pravo, a diplomatsko in konzularno pravo ni bilo smatrano kot področje, ki bi ga bilo treba dodatno urediti. Zato so do sprejetja dunajskih konvencij (DKDO in DKKO) države sklepale množice bilateralnih sporazumov (Brglez 1998, 69–70).

Tudi v Organizaciji združenih narodov (OZN) sprva ni bilo čutiti prisotnosti nuje za kodifikacijo diplomatskega prava, dokler ni Jugoslavija leta 1952 zahtevala, da ga Komisija za mednarodno pravo (KMP) obravnava prednostno. Že leta 1949 je bila sicer ta tematika uvrščena na seznam področij, ki jih je treba urediti s splošno kodifikacijo, a ni bila uvrščena med prioritete (Langhorne 2004, 326–327). Jugoslavija je na zasedanju VI. odbora Generalne skupščine (GS) OZN odprla to vprašanje zaradi konstantnega kršenja imunitete njenih diplomatov in nedotakljivosti veleposlaništev v državah sovjetskega bloka. Kljub nasprotovanju Sovjetske zveze (SZ) je večina držav podprla predlog in po dolgotrajnem postopku je GS leta 1959 določila, da bo na Dunaju leta 1961 mednarodna konferenca za določitev konvencije o diplomatskih odnosih (Udovič 2009, 151–152).

18. aprila 1961 je bila sprejeta Dunajska konvencija o diplomatskih odnosih, ki je stopila v veljavo 24. aprila 1964. Do danes jo je ratificiralo 187 držav. Poleg glavnega dokumenta sta bila sprejeta tudi Opcijski protokol o obveznem reševanju sporov in Opcijski protokol o pridobivanju državljanstva (OZN 2012a).

2.2 Konzularni odnosi

2.2.1 Začetki konzularnih odnosov

Prvi konzularni odnosi oziroma dejavnosti, ki so jim podobne v najosnovnejši obliki, so se verjetno začele podobno kot prvotni diplomatski odnosi. Na razvoj modernih konzulov so vplivali različni dejavniki, od diplomacije do trgovine (Lee in Quigley 2008, 3). Položaj ali funkcija konzula je sicer več stoletij starejša od stalnih diplomatskih misij in sprva izvira prav iz potreb, povezanih s trgovanjem med narodi (Simoniti 1994, 9).

Že iz dobe grških polisov sta nam poznani kar dve funkciji, ki bi ju danes lahko uvrstili med konzularne dejavnosti: *prostates* in *proxenos*. *Prostates* so se imenovali predstavniki grške kolonije na tujem ozemlju, ki so delovali kot posredniki med prebivalci grške kolonije in domačimi lokalnimi oblastmi v pravnih in političnih zadevah. Tak primer je kolonija Naucratis, kjer so Egipčani v 6. stoletju pred našim štetjem dovolili grškim kolonistim, da so si izbrali *prostates*, ki so potem uveljavljali grško pravo med kolonisti. Podobne funkcije naj bi v tem času obstajale v nekaterih predelih Indije (Lee in Quigley 2008, 4).

Proxenos je bila zelo široko poznana in uporabljana funkcija, prav tako pa je bilo to imenovanje visoko cenjeno, saj je prinašalo s sabo mnogo časti in privilegijev. Posledično je bila funkcija precej zaželena. V primerjavi z modernimi konzularnimi odnosi *proxenos* najbolj odsevajo položaj častnega konzula, kajti čeprav je bila to prej politična kot trgovska služba, so bili *proxenos* državljani države sprejemnice, ki so skrbeli za interese države pošiljateljice in njenih državljanov. Skrbeli so za njihovo varnost, ščitili in promovirali njihove poslovne in finančne zadeve (posojila, prodajo blaga), zastopali so jih glede zapuščin, kadar je bila pokojna oseba brez oporoke. Sprejemali so uradne diplomatske odposlance države pošiljateljice, jim pomagali tako na splošno glede njihove misije kot včasih tudi pri kakšni osebni zadevi. Delovali so lahko kot posredniki v pogajanjih ali arbitri v sporih med svojo lastno vlado in vlado države, katere predstavniki so bili. Včasih je bil *proxenos* po končanju svoje funkcije izbran za diplomatskega predstavnika svoje države v državi, ki jo je prej zastopal. Blizu osemdeset grških držav, mest in zvez naj bi uporabljalo institucijo *proxenos* (Lee in Quigley 2008, 4).

„Nekateri avtorji vidijo v institucijah *prostates* in *proxenos* antične Grčije in instituciji *praetor peregrinus* republikanskega Rima, ki so razsojali v sporih med rimskimi državljani in tujci, predhodnike modernih konzulov“ (Simoniti 1994, 10).

Leta 242 pred našim štetjem so v rimski republiki ustanovili položaj sodnika za tujce, *praetor peregrinus*, ki je pri razsojanju v sporih med tujci ter v sporih med tujci in rimskimi državljani uporabljal *jus gentium* ali pravo narodov. To je vključevalo tako tuja pravna pravila kot običajne trgovske prakse (Lee in Quigley 2008, 5).

Sam izraz konzul so prvič uporabili prav v rimski republiki kot naziv dveh najvišjih državnih uradnikov, ki sta bila izvoljena vsako leto. Skupaj sta vladala republiki, odločitve sta lahko sprejela in uveljavila le s soglasjem. Kasneje, v času cesarstva, so bili konzuli imenovani na položaj in ne več izvoljeni, ime pa je kljub temu ostalo, čeprav so bili v primerjavi s prejšnjo močjo konzuli skoraj brez pooblastil.

2.2.2 Razvoj konzularnih odnosov

Po razpadu rimskega imperija (476) je mnogo tujcev – predvsem trgovcev – ostalo v Konstantinoplu (Bizancu) in drugih mestih Srednjega vzhoda. Tako so se trgovci, ki so prišli iz istih mest ali držav, naseljevali v istih mestih ali mestnih četrtih Srednjega vzhoda, ustanavljali neodvisne skupnosti, administracijo, cerkve in organizirali življenje po zakonih države, iz katere so prišli. V skladu z načeli personalnega prava, priznanimi v fevdalizmu, so take skupnosti kmalu dosegle določeno avtonomijo (12. stoletje), posebej pa še pravico, da jim sodijo posebni sodniki, imenovani konzuli (Simoniti 1994, 9).

V 11. stoletju, natančneje leta 1060, so Benečani dobili pravico pošiljati svoje sodne uradnike v Konstantinopel, da so razsojali v civilnih in kazenskih zadevah trgovcev v beneški »koloniji« v bizantinski prestolnici. Takšnim sodnikom so rekli konzuli. Leta 1199 je cesar Aleksij Tretji dovolil razširitev njihove pristojnosti tudi na spore med Benečani in bizantinskimi podložniki. V naslednjem stoletju so pravico do imenovanja svojih konzulov v Konstantinoplu dosegli tudi trgovci iz nekaterih drugih italijanskih mestnih držav (Lee in Quigley 2008, 5). Prva natančneje definirana funkcija konzulov kot pripadnikov države v tujini je bila torej sodna pristojnost v zadevah državljanov te države. Ker so bili to večinoma trgovci, so konzuli že takrat delovali predvsem v sektorju trgovine. Jazbec (1997, 15) o tem pravi: „Konzularne funkcije pa so bile sprva omejene samo na trgovske odnose in na določene sodne funkcije, pozneje pa so postopoma zajele tudi kulturne, znanstvene in druge odnose ter tudi zaščito interesov države pošiljateljice.“ A v tistem času konzuli niso bili predstavniki svojih držav v tujini, niso imeli diplomatske funkcije, skrbeli so le za razsojanje sporov med svojimi sodržavljanji (Bohte in Sancin 2006, 51).

V obdobju med križarskimi vojnami in po njih se je trgovanje z Vzhodom močno okrepilo, zato se je razširila tudi praksa pošiljanja in priznavanja konzulov. Italijanski, španski in francoski trgovci so izvolili enega od svojih članov kot konzula v državah Vzhoda. Ti konzuli so tako nadzorovali trgovanje in varovali interese svojih sodržavljanov kot urejali spore med njimi. Takšne konzule so skozi 13. in 14. stoletje imenovali med drugim v Bejrutu, Tripoliju in na Rodosu (Lee in Quigley 2008, 5).

Dodatna pooblastila so konzuli dobivali v posebnih »kapitulacijskih« sporazumih med državami. Primeri teh sporazumov z Bizantinskim cesarstvom: Genova leta 1453, Benetke leto kasneje in Francija leta 1535. V teh sporazumih je bilo določeno, da imajo konzuli civilno in kazensko sodno pristojnost (jurisdikcijo) nad svojimi državljani, ki prebivajo v cesarstvu (Lee in Quigley 2008, 5). Enaka praksa se je v poznem srednjem veku razvila tudi v zahodnih državah samih. V večjih trgovskih središčih Italije, Španije in Francije so tuji trgovci izvolili enega ali več predstavnikov iz svojih vrst, da so delovali kot posredniki v sporih glede trgovanja. Imenovali so jih *juges consuls* ali *consuls marchands*. Do 15. stoletja so imeli Italijani že konzule v Angliji in na Nizozemskem, Angleži pa na Nizozemskem, Norveškem, Danskem, Švedskem in celo v Italiji. Podobne funkcije, čeprav z drugačnimi nazivi, so v tem času ravno tako obstajale v kitajskem imperiju (Lee in Quigley 2008, 5–6).

„Do začetka 15. stoletja se je v Evropi razvilo zelo gosto omrežje konzulov“ (Mitić 1978, 18). 16. stoletje je prineslo naraščajočo centralizacijo oblasti znotraj držav, tako so tudi konzularni odnosi prišli pod neposredni nadzor države. Konzuli so postali odposlanci države, javni uradniki, ki so izvajali tudi nekatere diplomatske funkcije ter hkrati uživali določene privilegije in imunitete. Posledično je prišlo do precejšnje zmede glede statusa konzulov in diplomatov ter nejasnega razlikovanja med njimi (Lee in Quigley 2008, 6). Pojav močnih absolutističnih držav je pomenil tudi, da te države niso več trpele načela ekstrateritorialnosti. Posledično so se nato spremenile funkcije konzulov, ki so postali državni organi tuje države za zaščito njenih državljanov v drugi državi (Bohte in Sancin 2006, 53). S pojavom in širitvijo stalnih diplomatskih predstavništev so se naloge konzula nekoliko zmanjšale, predvsem so izgubili sodne pristojnosti, njihova osnovna funkcija je (p)ostala zaščita trgovskih interesov svojih sodržavljanov (Mitić 1978, 18).

Države so začele skozi 18. stoletje čedalje bolj podpirati stalna diplomatska predstavništva. Ta proces je hkrati z naraščajočimi nacionalističnimi čustvi povzročilo precejšen upad konzularnih odnosov. Vendar so se že v drugi polovici stoletja trgovanje, prevoz blaga in industrija tako zelo razvili, da so konzularni odnosi spet prišli v prvi plan držav. Začeli so sklepati trgovinske in konzularne pogodbe, v katerih so bile razdelane funkcije in privilegiji konzulov. Prvi takšen sporazum je bila francosko-španska Pardska konvencija leta 1769 (Lee in Quigley 2008, 6–7).

Vodilne države v mednarodni trgovini in pomorstvu so uveljavile statute o pravilih in

funkcijah svojih konzulov; Francozi v letih 1781 in 1833, Britanci leta 1825. Francosko-britanska trgovinska pogodba leta 1860 (*The Cobden Treaty*) je prinesla novost: klavzulo dežele z najugodnejšimi pogoji uvoza (*most-favoured nation*). Začela se je nova doba trgovinskih sporazumov, ki so temeljili na svobodnem trgovanju in klavzuli *most-favoured nation*. To je bilo za konzularne odnose obdobje skladnosti med pravom in prakso. (Lee in Quigley 2008, 7).

V drugi polovici devetnajstega in začetku dvajsetega stoletja je nastalo veliko novih držav, zato se je močno povečalo tudi število diplomatskih in konzularnih misij. Ločitev med njimi pa ni bila zelo stroga. Britanci so kljub povečanju mreže diplomatskih predstavništva uporabljali konzulate v Grčiji, Srbiji, Romuniji in Bolgariji kot veleposlaništva, in to še v času, ko so bile še vedno del turškega imperija. Tudi Francozi so med letoma 1827 in 1842 uporabljali konzulate v nekaterih bivših španskih kolonijah kot diplomatske izpostave, z občasno podelitvijo statusa odpravnika poslov tam nameščenim konzularnim uradnikom (Leguey-Feilleux 2009, 42).

Konzuli so v drugi polovici 19. stoletja postajali pomembnejši skladno z vzponom in čedalje večjim obsegom mednarodne trgovine. Bili so na čelu kolonialističnega širjenja in vsiljevanja sistema ekstrateritorialnosti v Aziji ter pri določanju pogodb o svobodni trgovini med evropskimi silami in ZDA. To najboljše kažeta primera Japonske, 1858, in Kitajske, 1843 (Brglez 1998, 68).

Mednarodno-pravni položaj konzulov in konzularnih odnosov so vse do sprejetja DKKO urejali bilateralni, le občasno regionalni sporazumi in nekaj občih pravil mednarodnega prava (imuniteta in nedotakljivost arhivov). Ti bilateralni sporazumi so se seveda med seboj pogosto precej razlikovali in si celo nasprotovali. V 19. in zgodnjem 20. stoletju so nastajali različni osnutki multilateralnih mednarodnih pogodb o statusu konzulov, vendar nobeden ni bil sprejet. Eden izmed teh osnutkov (*Harvard Research Draft* iz leta 1932) je vseboval zanimivo pripombo, da velikost prebivalstva ter ozemlja in politična pomembnost države nimata povezave s številom poslanih in prejetih konzulov (Lee in Quigley 2008, 17–18).

Do 20. stoletja konzularna služba v mnogih državah sploh ni bila del ministrstva za zunanje zadeve, ampak je spadala pod razna ministrstva za trgovino, za notranje zadeve itd. Konzuli teh držav so bili seveda redko pooblaščen za izvajanje diplomatskih funkcij, a 20. stoletje je

prineslo združevanje in poenotenje obeh služb v enem resorju (Mitić 1978, 19).

V 20. stoletju je prišla bolj kot prej v ospredje funkcija častnega konzula. Posebej so jo rade uporabile novo nastale države po drugi svetovni vojni. Zaradi pomanjkanja obstoječih institucij ter nikakršne tradicije konzularnih odnosov in spričo negotovih gospodarsko finančnih virov so bili častni konzuli elegantna rešitev pred bodisi prehudim zanašanjem na usluge tujih konzulov ali nezmožnostjo ponujanja pomoči svojim državljanom v tujini. Ko je država postala finančno-administrativno zmožna, pa je lahko nadomestila častnega konzula s kariernim konzulom. Zanimivo pa je, da je bila kljub zgoraj omenjenim razlogom funkcija častnega konzula zelo popularna v državah Skandinavije, Beneluksa in v špansko govorečih državah (Lee in Quigley 2008, 19). V času pred drugo svetovno vojno je bilo na svetu med 6000 in 7000 konzularnih misij, v primerjavi s približno 1100 diplomatskimi predstavništvi (Mitić 1978, 20).

Do nastanka DKKO torej ni obstajal vsesplošen multilateralni sporazum, ki bi urejal konzularne odnose, vendar se je skozi dvajseto stoletje razvilo nekaj vzorcev, ki so jim bolj ali manj sledili bilateralni sporazumi. Najbolj opazna in vplivna sta bila anglo-ameriški in sovjetski model. Prvega so posnemale predvsem zahodne države, medtem ko komunistične države do leta 1957 sploh niso sklepale nobenih sporazumov o konzularnih odnosih. Po prvi takšni pogodbi med SZ in Nemško demokratično republiko pa je sledila množica praktično identičnih sporazumov tudi med drugimi komunističnimi državami. Razlike med obema modeloma so bile sicer precej majhne, vendar je imel sovjetski model nekaj zanimivih določil. Konzuli so imeli recimo tudi politično funkcijo ščitenja pravic in interesov svoje države. Potrebno je bilo predhodno soglasje države sprejemnice za imenovanje vodje konzulata, niso uporabljali institucije častnih konzulov, konzularni prostori so uživali popolno imuniteto brez izjem. Obstajal je očiten trend združevanja konzulov in diplomatov. Zahodne države so ravno tako sprejele takšne določitve v bilateralnih sporazumih z državami sovjetskega bloka, saj so si tudi za svoje konzule v teh državah želele višjo stopnjo zaščite (Mitić 1978, 20–21; Lee in Quigley 2008, 20–23).

Prvi osnutki DKKO so začeli nastajati že leta 1949 na pobudo takratnega generalnega sekretarja OZN, zares pa je KMP začela obravnavati leta 1955. Zdelo se je, da postaja nujno oblikovanje univerzalne ureditve sredi neurejene množice bilateralnih dogovorov, ravno tako pa je na dolgotrajni proces nastajanja DKKO zelo pozitivno vplivalo pripravljanje DKDO

(Udovič 2009, 163). Leta 1961 je KMP oblikovala končni osnutek in ga posredovala GS, ta pa je sklicala kodifikacijsko konferenco za leto 1963. Kot lokacijo so povsem namenoma ponovno izbrali Dunaj. Poleg tega, da je bila tam sklicana tudi kodifikacijska konferenca za DKDO, je bilo mesto od konca druge svetovne vojne tudi simbol trajne nevtralnosti Avstrije, hkrati pa je tam tudi ugledna konzularna akademija še iz časov Marije Terezije (Lee in Quigley 2008, 24).

22. aprila 1963 je bila sprejeta DKDO, stopila je v veljavo 19. marca 1967 in do danes jo je ratificiralo 173 držav. Poleg glavne konvencije sta bila sprejeta tudi Opcijski protokol o obveznem reševanju sporov in Opcijski protokol o pridobivanju državljanstva (OZN 2012b).

2.3 Funkcije diplomatskih in konzularnih odnosov

V tem podpoglavju na kratko pregledam pravne okvire in vire tako mednarodnega prava na splošno kot diplomatskih in konzularnih odnosov bolj specifično ter naštejem funkcije obeh služb, kot jih določata DKDO in DKKO.

2.3.1 Pravni okviri

Diplomska in konzularna služba sta pravzaprav meddržavni dejavnosti, torej spadata v področje, ki ga ureja mednarodno pravo. Tega Türk (2007, 19) definira takole: „Mednarodno pravo je sistem pravnih načel in norm, s katerimi so določene pravice in obveznosti subjektov mednarodnega prava v njihovih medsebojnih odnosih in v mednarodni skupnosti. Države kot njegovi prvotni in najpomembnejši subjekti imajo odločilno vlogo pri ustvarjanju in izvajanju načel in norm mednarodnega prava in pri njihovem sankcioniranju.“

Viri mednarodnega prava so materialni (družbena dejstva, iz katerih izhaja pravo) in formalni. Zadnji obsegajo običajno mednarodno pravo, mednarodno pogodbeno pravo, obča pravna načela in enostranske pravne akte. Poleg teh glavnih virov poznamo dva pomožna, judikaturu in jurisprudenco, oziroma sodno prakso in mnenja pravnih strokovnjakov.

Glede na specifične temo te diplomske naloge pa nas bolj zanima ožje področje diplomatskega in konzularnega prava, ki sta ga Bohte in Sancin (2006, 36) definirala kot:

[S]istem pravnih pravil in načel mednarodnega običajnega in pogodbenega prava, ki ureja diplomatske in konzularne odnose med državami, pravni položaj (pravice in dolžnosti) državnih predstavništev in predstavnikov v tujini (in mednarodnih funkcionarjev) in zagotavlja njihov mednarodnopravni status, njihove naloge ter privilegije in imunitete. Poleg rednih dvostranskih diplomatskih odnosov in specialnih misij ureja v okviru multilateralne diplomacije tudi pravni status predstavnikov držav, akreditiranih pri mednarodnih organizacijah in na mednarodnih konferencah ter določa pravila o mednarodnih uslužbencih.

Glavni vir diplomatskega in konzularnega prava sta dandanes predvsem DKDO in DKKO z opcijskimi protokoli, saj zajemata večino in najpomembnejše dele tega mednarodnopravnega področja. Pomembna multilateralna dokumenta sta tudi Konvencija o specialnih misijah in Dunajska konvencija o predstavljanju držav v njihovih odnosih z mednarodni organizacijami univerzalnega značaja. Drugi viri so še bilateralni sporazumi, običajno mednarodno pravo in notranje pravo držav (Berković 2006, 56–59).

Ker je to področje eno izmed najbolj kodificiranih v celotnem polju mednarodnega prava (Udovič 2009, 149), so glavni viri tako iz „skupine“ mednarodnega pogodbenega prava, a vsekakor veljajo v primeru pomanjkljive ureditve kakšnega detajla tudi drugi viri mednarodnega prava. O obeh Dunajskih konvencijah:

Oba pravna dokumenta dosedaj najbolj celovito urejata in utemeljujeta oz. kodificirata diplomatsko delo, opredelita izvajalce in njihove medsebojne odnose, pravice in dolžnosti ter vse, kar se na nanaša na možnosti njihovega učinkovitega delovanja. Tako je zastopanje držav v mednarodni skupnosti utemeljeno preko njihovih diplomatsko-konzularnih predstavništev. Drugače rečeno, konvenciji določata diplomatske in konzularne funkcije ter predstavništva, diplomatske agente in konzularne funkcionarje ter drugo osebje, razrede vodij, imunitete, privilegije in olajšave, način komuniciranja in vrsto drugih zadev. (Jazbec 2009, 181)

2.3.2 Konzularne funkcije

Obseg in naravo konzularnih funkcij, kot jih danes izvajajo vse konzularne službe, zelo natančno določa DKKO v 5. členu. Okvirno povzete po DKKO so konzularne funkcije:

- a) Zaščita interesov države in njenih državljanov.
- b) Pomoč pri razvijanju trgovinskih, gospodarskih, kulturnih in drugih odnosov.
- c) Seznanjanje svoje države s stanjem in razvojem druge države.
- d) Izdajanje potnih listov in potnih dokumentov.
- e) Nudjenje pomoči in podpore svojim državljanom.
- f) Opravljanje vseh vrst beležniških in notarskih poslov.
- g) Zaščita interesov v zapuščinskih zadevah.
- h) Zaščita interesov mladoletnih in opravilno nesposobnih oseb.
- i) Zaščita pri nastopanju pred sodišči.
- j) Dostavljanje različnih pravnih aktov in zahtevkov.
- k) Izvajanje kontrole plovil in letal.
- l) Nudjenje pomoči plovilom, letalom in njihovim posadkam.
- m) Opravljanje vseh drugih konzulatu zaupanih funkcij (Jazbec 1997, 24–26).

Poleg zgoraj naštetih funkcij DKKO v 17. členu omogoča konzulu opravljanje diplomatskih funkcij v državi sprejemnici, kjer država pošiljateljica nima diplomatske misije, in predstavljanje svoje države pri medvladni organizaciji (DKKO, 17. čl.).

Vsebinsko lahko konzularne funkcije razdelimo v tri skupine: funkcije v korist države pošiljateljice (na primer zaščita interesov države, pomoč pri razvijanju odnosov, seznanjanje svoje države s stanjem druge države), funkcije v korist državljanov države pošiljateljice (na primer zaščita interesov državljanov, izdajanje potnih dokumentov, nudenje pomoči državljanom, zaščita pred sodišči, notarski posli) in funkcije v korist države pošiljateljice, njenih državljanov ter tretjih držav (izdajanje vizumov, potrdil). V izvajanju nekaterih funkcij konzuli nimajo omejitev (obveščanje svoje države, pomoč svojim državljanom), pri drugih funkcijah (notarski posli, zaščita interesov v zapuščinskih zadevah) pa so konzuli zelo strogo omejeni bodisi z notranjim pravom države sprejemnice bodisi z mednarodnim pravom (Jazbec 1997, 26–27; Feltham 1998, 51).

2.3.3 Diplomatske funkcije

V primerjavi s podrobno razdelanimi funkcijami konzulov v DKKO se zdi, da so diplomatske funkcije v DKDO opisane na kratko in posplošeno. Res pa je, da besedišče „Funkcije diplomatske misije so, med drugim:“ (DKDO, 3. čl.) dopušča zelo odprto interpretacijo in možno določanje še drugih funkcij kot teh, ki so izrecno navedene. Te pa so po DKDO naslednje:

- a) Predstavljanje države pošiljateljice v državi sprejemnici.
- b) Zaščita interesov države pošiljateljice in njenih državljanov v državi sprejemnici v mejah, ki jih dovoljuje mednarodno pravo.
- c) Pogajanja z vlado države sprejemnice.
- d) Ugotavljanje z vsemi dovoljenimi sredstvi razmer in razvoja dogodkov v državi sprejemnici in poročanje o tem vladi države pošiljateljice.
- e) Pospeševanje prijateljskih odnosov med državama in razvijanje medsebojnih gospodarskih, kulturnih in znanstvenih odnosov (Feltham 1998, 3; Berković 2006, 70–71).

Te osnovne funkcije diplomacije se v zadnjih 400 letih niso skoraj nič spreminjale. Vsi avtorji diplomatskih priročnikov označujejo pogajanje, opazovanje in zaščito interesov države pošiljateljice za tradicionalne funkcije diplomatske misije. Vendar je treba ločevati med ožjimi funkcijami diplomatske misije in splošnim širšim namenom same diplomacije, se pravi urejanjem odnosov med državami z mirnimi sredstvi (Denza 2008: 35–36).

Poleg zgoraj naštetih funkcij v drugi točki istega člena izrecno piše, da ta konvencija ne prepoveduje diplomatski misiji opravljanja konzularnih funkcij (DKDO, 3. čl.), kar še dodatno okrepi 70. člen DKKO, ki natančneje ureja natančno to možnost; tudi za konzularne oddelke diplomatskih misij naj se uporabljajo določila DKKO, misija lahko pri opravljanju konzularnih funkcij komunicira tudi z lokalnimi oblastmi, privilegije in imunitete pa ureja mednarodno diplomatsko pravo (DKKO, 70. čl.).

Lee in Quigley (2008, 549–552) v poglavju o konzularnih oddelkih diplomatskih predstavništav opozarjata, da je opravljanje konzularnih funkcij v splošnem interesu tudi v primeru „odsotnosti“ konzulatov in da jih takrat pač opravlja veleposlaništvo. Celo v

primerih, ko je v državi konzulat, lahko diplomatska misija ureja posebej pomembne konzularne primere, in pogosto tudi jih.

Prostor oziroma območje, ki ga pokriva konzularni oddelek znotraj veleposlaništva, je določeno s sporazumom o sklenitvi diplomatskih odnosov med državama – enako kot velja za izvajanje diplomatskih funkcij. Če je v državi sprejemnici poleg diplomatske misije tudi konzulat, si ta prostor razdelita (Trajkovski 1991, 21).

3 Primerjalna raziskava

3.1 Metodološki okvir

3.1.1 Predstavitev problema in hipotez

Namen diplomske naloge je dokazati (ali ovreči) hipotezo, da se diplomatski in konzularni odnosi v praksi zelo pogosto prepletajo. Zastavil sem si torej delovno hipotezo, da se na veleposlaništvih v srednjih in manjših državah opravljajo tudi konzularne storitve oziroma da imajo veleposlaništva ob standardnem opravljanju diplomatskih funkcij tudi interni konzularni oddelek ali vsaj za opravljanje konzularnih storitev pooblaščenega nekoga od diplomatskega osebja. Preverjanje te hipoteze bi bilo s strokovno literaturo nemogoče ne le zaradi pomanjkanja gradiv, ampak tudi zaradi specifičnosti izredno ozko zastavljenega problema. Zato sem se odločil, da sam izvedem primerjalno raziskavo na vzorcu ustreznih držav, pridobim podatke in jih v luči prejšnjega poglavja analiziram.

3.1.2 Oblikovanje vzorca:

Pri izboru držav sem upošteval več kriterijev. Najprej sem bazen možnih kandidatov zožal na Evropo, saj sta evropska konzularna in diplomatska tradicija več ali manj homogeni, medtem ko bi morda drugačne tradicije lahko bistveno vplivale na rezultat. Nato sem želel imeti v vzorcu države, ki po velikosti (površini ozemlja) spadajo med manjše, po polpretekli zgodovini in položaju v mednarodni skupnosti pa med male države. Zato sem izločil velike države, kot so Francija, Nemčija ali Rusija, za katere velja tudi visoka verjetnost, da imajo tuje države konzulate v regionalnih središčih in drugih večjih ter gospodarsko pomembnejših mestih, kar bi bistveno spremenilo tako vsebino kot pomen raziskave in tudi končne rezultate. V naslednjem koraku sem izločil države, ki v Sloveniji nimajo veleposlaništva, saj sem domneval, da bi bilo komuniciranje s takimi državami in pridobivanje podatkov precej oteženo. Na koncu sem se izognil še dvema državama, ki imata zgodovinsko in mednarodnopravno neke vrste poseben status ali pomen zaradi trajne nevtralnosti, to sta Avstrija in Švica.

Najprej sem tako izbral Slovenijo, Litvo, Latvijo, Češko in Slovaško. Dodal sem še Makedonijo z območja bivše skupne federacije in Irsko kot primer zahodnoevropske države.

3.1.3 Načrt poteka raziskave:

V prvem delu raziskave bom pregledal seznam vseh rezidenčnih veleposlaništev v Ljubljani in preveril obstoj internega konzularnega oddelka ali konzularnega agenta. Izbral sem še skupino šestih drugih držav za vzorec, na katerem bom poskusil potrditi hipotezo. V drugem delu raziskave bom kontaktiral veleposlaništva teh držav v Sloveniji in z njihovo pomočjo ter posredovanjem poskusil izvedeti, ali imajo veleposlaništva v prestolnicah teh izbranih držav interne konzularne oddelke ali vsaj za konzularne zadeve pooblaščenega agenta.

Načrtovani kanali komunikacije in metode iskanja podatkov so internetne strani, elektronska pošta in telefonski pogovori. Kontaktiral bom veleposlaništva v izbranih državah in po potrebi MZZ-je.

3.1.4 Začetek zbiranja podatkov:

Najprej sem moral poiskati kontakte vseh veleposlaništev v Ljubljani, načrtoval sem telefonske pogovore z vsako ambasado posebej. Seveda sem začel iskanje preko spleta in najprej sem odprl spletni portal ministrstva za zunanje zadeve. Ko sem našel diplomatsko listo s seznamom vseh za Slovenijo akreditiranih predstavništev, je potreba po množičnem telefoniranju posledično odpadla.

V pogovorih z uradniki petih veleposlaništev držav, ki sem jih izbral za vzorec (Litve, Irske, Češke, Makedonije in Slovaške), mi je bilo priporočeno, naj jim prošnjo podrobno razložim še po elektronski pošti, bodisi v slovenskem (Litva, Češka, Makedonija) ali angleškem (Irska) jeziku.

Sogovornica na slovaškem veleposlaništvu me je ob prvem klicu prosila, naj pokličem še enkrat naslednji dan, saj sodelavke, ki se ukvarja s konzularnimi zadevami, takrat ni bilo v

službi. V pogovoru naslednjega dne so mi takoj svetovali, naj se obrnem na spletno stran njihovega ministrstva za zunanje zadeve in mi tudi narekovali povezavo do omenjene strani.

Latvijskega veleposlaništva nisem mogel doseči po telefonu, zato sem jim kar direktno napisal elektronsko sporočilo, tako v slovenskem kot angleškem jeziku.

Nadaljnje podrobnosti in potek procesa pridobivanja podatkov navajam posebej pri vsaki državi.

3.1.5 Dodatna pojasnila

V vsaki tabeli je v prvem stolpcu navedena država pošiljateljica, za katere ambasado gre. V drugem stolpcu je potrjen (ne)obstoj konzularnega oddelka ali za konzularne zadeve/storitve pooblaščenega diplomatskega agenta. Pogosto bom v raziskavi govoril o „konzularnih oddelkih“ v veleposlaništvih – tukaj opozarjam, da nimam vedno v mislih le posebej ločenega oddelka v sestavi veleposlaništva, ampak so v ta izraz vsakič zajeti tudi diplomatski agenti, ki imajo med delovnimi zadolžitvami tudi opravljanje konzularnih funkcij.

V vseh tabelah so države navedene v takšnem vrstnem redu, kot so bile našteje na originalni diplomatski listi ali seznamu diplomatskih predstavništev v angleškem jeziku.

Za bolj laične bralce je morda na mestu tudi pojasnilo glede poimenovanja obeh korejskih republik. Demokratična ljudska republika (DLR) Koreja je v javnosti sicer širše poznana kot Severna Koreja, pogovorni izraz Južna Koreja pa se nanaša na državo z uradnim imenom Republika Koreja.

Morda bi kdo pomislil, zakaj v raziskavo niso vključeni tudi častni konzuli. Najpomembnejši razlog je, da sem raziskavo osredotočil na karijerne diplomate/konzule, torej državne uslužbence, zaposlene na MZZ-jih svojih držav. Častni konzuli to niso, niti niso državljani držav, ki jih zastopajo. Poleg tega tudi izvajajo konzularne funkcije v mnogo ožjem obsegu, v glavnem gre za promocijo gospodarske dejavnosti zastopane države (Jazbec 1997, 43). Zato niti ne bi bilo smiselno, da bi jih vključil v raziskavo.

3.1.6 Izjeme

Med državami pošiljateljicami v izbranih državah je nekaj primerov suverenih mednarodnopravno priznanih entitet, ki zaradi posebnih razmer in okoliščin nimajo oziroma ne potrebujejo konzularnih oddelkov. To so Sveti sedež, Suvereni malteški viteški red in Palestina.

Sveti sedež (ang. *Holy See*) je subjekt mednarodnega prava *sui generis* in je glede najvažnejših mednarodnopravnih značilnosti enak državam, vendar ni država. Je vrhovni organ Katoliške Cerkve in ima do mesta Vatikan (ki pa je država, ustanovljena z Lateranskim sporazumom leta 1929) razmerje, ki je primerljivo z razmerjem vlade do države. Kljub temu je Sveti sedež (in ne država mesta Vatikan) tisti subjekt mednarodnega prava, s katerim države sklepajo pogodbe in vzdržujejo diplomatske odnose, tisti, ki je član ali ima status opazovalca v več mednarodnih organizacijah, ter tisti, ki je pogodbeni stranka nekaterih večstranskih mednarodnih pogodb. Subjektiviteta Sveti sedež je torej univerzalno in soglasno sprejeta (Türk 2007, 129–132).

Suvereni malteški viteški red (z uradnim nazivom Suvereni vojaški hospitalni red svetega Janeza iz Jeruzalema, Rodosa in Malte) je nekoč imel suverenost nad ozemljem, a ko jo je izgubil, je z nekaterimi državami vseeno obdržal diplomatske stike. Začetki reda segajo v Jeruzalem v 11. stoletje, od leta 1834 pa imajo sedež v Rimu. Kot verski red so podrejeni papežu, a jim Italija priznava pravico do suverenosti in pošiljanja misij. V nasprotju s Svetim sedežem Suvereni malteški viteški red nima objektivne mednarodnopravne subjektivitete, ampak je subjekt mednarodnega prava le v odnosih s tistimi državami, ki ga kot takega priznavajo. Druge države ga lahko v času oboroženih spopadov smatrajo kot humanitarno ali versko organizacijo (Degan 2011, 173).

Palestina je pravzaprav le ozemlje in ni suverena država. Kljub temu se ji priznava neke vrste kvazi mednarodnopravna subjektiviteta kot upraviteljici tega ozemlja. Vsekakor ne spada med suverene države (tudi njihovo predstavništvo ni veleposlaništvo) in zato v okvirih te raziskave spada med posebne izjeme.

Na tem mestu naj omenim še Kosovo, ki ga sicer nisem uvrstil med izjeme, saj je suverena država – za tiste države, ki ga priznavajo kot takega. A vendar ostaja dejstvo, da gre za eno od

najmlajših držav na svetu. Varnostni svet (VS) OZN je leta 1999 z resolucijo 1244 postavil Kosovo pod začasno administrativno upravo OZN (VS 1999), kosovska skupščina pa je 17. februarja 2008 razglasila neodvisnost. Njihova mreža diplomatsko-konzularnih predstavništev je bila v času začetka moje raziskave (spomladi 2011) očitno še vedno v začetnih fazah. Domnevam, da so večino veleposlaništev šele vzpostavljali, zato so bila (že tako redka) predstavništva skorajda bolj provizorična. Vsekakor so omejeni tudi s priznanjem njihove države s strani drugih držav, saj ne morejo odpirati veleposlaništev v državah, ki jih ne priznavajo kot suvereno državo. Marca 2012 je neodvisnost Kosova uradno priznalo 89 držav članic OZN ter Suvereni malteški viteški red in Kitajska republika Tajvan (Wikipedia 2012), pa tudi Mednarodni denarni sklad (IMF 2009) in Svetovna banka (US Department of State 2009). A vendar so v času zaključka moje raziskave (pomlad 2012) očitno že nekoliko stabilizirali in zadovoljivo uredili razmere na svojih veleposlaništvih, zato jih nisem uvrstil med izjeme.

3.2 Raziskava

3.2.1 Slovenija

Na spletnih straneh ministrstva za zunanje zadeve sem našel PDF-dokument z diplomatsko listo (Diplomatski protokol MZZ 2012) in poiskal vse rezidenčne ambasade v Ljubljani. Za večino je na seznamu pisalo, da imajo konzularni oddelek, pri preostalih sem preveril posamezne spletne strani, seznam uslužbencev ter njihove zadolžitve in iskal konzularne storitve. Pri nekaterih tega podatka nisem mogel najti na internetu in sem jih preprosto poklical po telefonu in direktno vprašal. To so bila veleposlaništva Albanije, Belgije, Brazilije, Egipta, Irana, Irske, Kosova, Latvije, Litve, Venezuele in Portugalske, ki imajo vsa konzularni oddelek. Sveti sedež in Suvereni malteški viteški red spadata med izjeme, Švica pa je zaradi praktičnosti in zmanjšanja stroškov pred kratkim na Dunaju ustanovila regionalni konzularni center, ki je pristojen za šest srednje-evropskih držav (Avstrijo, Slovenijo, Hrvaško, Madžarsko, Češko in Slovaško), in posledično ukinila konzularne oddelke na veleposlaništvih v Ljubljani, Pragi, Bratislavi, Zagrebu, Budimpešti in na Dunaju. Tako sem šele med samo raziskavo ugotovil, da Švica pravzaprav spada med izjeme, saj so konzularni oddelek imeli, a so ga kasneje ukinili in jih zato ne moremo šteti med države, ki na svojih veleposlaništvih nimajo konzularnega oddelka.

Od štiriinštiridesetih veleposlaništev v Ljubljani sem potrdil obstoj konzularnega oddelka na enainštiridesetih. Razen treh izjem imajo vsa veleposlaništva interni konzularni oddelek.

Tabela 3.1: Konzularni oddelki na veleposlaništvih v Sloveniji

DRŽAVA	KONZ. ODDELEK	DRŽAVA	KONZ. ODDELEK
Albanija	Da	Italija	Da
Avstrija	Da	Japonska	Da
Belgija	Da	Kosovo	Da
Bosna in Hercegovina	Da	Latvija	Da
Brazilija	Da	Litva	Da
Bolgarija	Da	Makedonija	Da
Kitajska	Da	Črna Gora	Da
Hrvaška	Da	Nizozemska	Da
Ciper	Da	Poljska	Da
Češka	Da	Portugalska	Da
Danska	Da	Romunija	Da
Egipt	Da	Rusija	Da
Finska	Da	Srbija	Da
Francija	Da	Slovaška	Da
Gruzija	Da	Suvereni malteški viteški red	Ne
Nemčija	Da	Španija	Da
Grčija	Da	Švica	Ne
Sveti sedež	Ne	Turčija	Da
Madžarska	Da	Ukrajina	Da
Indija	Da	Velika Britanija	Da
Iran	Da	ZDA	Da
Irska	Da	Venezuela	Da

3.2.2 Slovaška

S slovaškega veleposlaništva so mi po elektronski pošti poslali povezavo do spletne strani svojega zunanjega ministrstva, kjer je v obliki PDF-dokumenta seznam tujih predstavništev za Slovaško (The Ministry of Foreign Affairs of the Slovak Republic 2012). Po izločitvi nerezidenčnih veleposlaništev sem na seznamu iskal podatke o konzularnem oddelku, o njegovem delovnem času ali navedenih diplomatih s funkcijo konzularnega uradnika. Kjer tega nisem našel, sem poskusil potrditev konzularnega oddelka najti na spletni strani ambasade (če spletno stran imajo) ali pa poslal direktno vprašanje na njihov elektronski naslov.

Lahko sem potrdil obstoj konzularnega oddelka za prav vse države razen standardnih izjem (Sveti sedež, Suvereni malteški viteški red in Švica). Če od šestinštiridesetih veleposlaništev teh treh preprosto ne upoštevamo, imajo torej prav vse ambasade na Slovaškem konzularni oddelek.

Tabela 3.2: Konzularni oddelki na veleposlaništvih na Slovaškem

DRŽAVA	KONZ. ODDELEK	DRŽAVA	KONZ. ODDELEK
Albanija	Da	Irak	Da
ZDA	Da	Irska	Da
Avstrija	Da	Izrael	Da
Belorusija	Da	Italija	Da
Belgija	Da	Japonska	Da
Brazilija	Da	Republika Koreja	Da
Bolgarija	Da	Kuvajt	Da
Hrvaška	Da	Libija	Da
Kuba	Da	Suvereni malteški viteški red	Ne
Ciper	Da	Nizozemska	Da
Češka	Da	Norveška	Da
Danska	Da	Poljska	Da
Egipt	Da	Portugalska	Da
Finska	Da	Romunija	Da
Francija	Da	Rusija	Da
Nemčija	Da	Slovenija	Da
Gruzija	Da	Španija	Da
Grčija	Da	Srbija	Da
Sveti sedež	Ne	Švica	Ne
Madžarska	Da	Turčija	Da
Kitajska	Da	Ukrajina	Da
Indija	Da	Velika Britanija	Da
Indonezija	Da	Vietnam	Da

3.2.3 Litva

Odgovor litvanske ambasade na moje elektronsko sporočilo je bil hiter, poslali so mi povezavo do spletne strani svojega zunanjega ministrstva, kjer naj bi bili objavljeni vsi želeni podatki. Našel sem seznam vseh za Litvo akreditiranih predstavništev in za vsako kratko predstavitev, kontaktne podatke, seznam uslužbencev ter uradne ure (MFA Lithuania 2012).

Zbral sem podatke za vsa rezidenčna veleposlaništva. Za potrjen podatek na svoje raziskovalno vprašanje sem upošteval bodisi neposredno objavljen obstoj konzularnega oddelka ali podatek o uradnih urah konzularne pisarne. Kjer teh podatkov ni bilo, sem preveril seznam zaposlenih, ali je kateri od uslužbencev delegiran kot konzularni uradnik. Če takega uslužbenca ni bilo na seznamu, sem si ogledal spletno stran ambasade. Tiste ambasade, ki na svojih spletnih straneh niso imele informacij o konzularnih storitvah ali nimajo lastne spletne strani, sem kontaktiral po elektronski pošti.

Na naslove veleposlaništev Armenije, Azerbajdžana, Grčije, Irske in Švedske sem torej poslal vprašanje, ali imajo konzularni oddelek znotraj ambasade. Dobil sem odgovore od Ircev, Švedov in Grkov. Vsa tri veleposlaništva so mi sporočila, da imajo interni konzularni oddelek ali vsaj posebej pooblašene diplomate za konzularne zadeve. Z armenskega in azerbajdžanskega veleposlaništva nisem prejel odgovora, zato sem kontaktiral slovensko veleposlaništvo na Danskem (Slovenija nima veleposlaništva v Litvi, naše veleposlaništvo na Danskem je pristojno tudi za zastopanje in predstavljanje Slovenije v Litvi), kjer so mi posredovali potrditev, da imajo na obeh ambasadah tudi nekoga, ki je zadolžen za konzularne zadeve (za preveritev so telefonirali na obe predstavništvi v Vilni).

Predstavništvo Sveti sedež je ena od izjem, za vseh preostalih dvaintrideset ambasad pa sem lahko potrdil, da imajo konzularni oddelek. Ob neupoštevanju izjeme lahko rečemo, da imajo vsa veleposlaništva v Litvi interni konzularni oddelek.

Tabela 3.3: Konzularni oddelki na veleposlaništvih v Litvi

DRŽAVA	KONZ. ODDELEK	DRŽAVA	KONZ. ODDELEK
Armenija	Da	Japonska	Da
Avstrija	Da	Kazahstan	Da
Azerbajdžan	Da	Latvija	Da
Belorusija	Da	Moldavija	Da
Belgija	Da	Norveška	Da
Kitajska	Da	Poljska	Da
Češka	Da	Romunija	Da
Danska	Da	Rusija	Da
Estonija	Da	Španija	Da
Finska	Da	Švedska	Da
Francija	Da	Sveti sedež	Ne
Gruzija	Da	Nizozemska	Da
Nemčija	Da	ZDA	Da
Grčija	Da	Turčija	Da
Madžarska	Da	Ukrajina	Da
Irska	Da	Velika Britanija	Da
Italija	Da		

3.2.4 Makedonija

Z makedonske ambasade so mi naslednji dan po prvem kontaktu poslali povratno sporočilo po elektronski pošti. V PDF-dokumentu v priponki sem dobil makedonsko diplomatsko listo z vsemi podatki o diplomatskih predstavništvih, akreditiranih za Makedonijo. Pregledal sem države, ki imajo veleposlaništva v Makedoniji, upošteval sem bodisi zapis o konzularnem oddelku ali uradne ure konzularnega oddelka. Za tiste države, kjer tega ni bilo na seznamu, sem preveril imena in funkcije na seznamu zaposlenih ter iskal konzularne uslužbenke.

Tri veleposlaništva, ki nimajo objavljenega ne konzularnega oddelka niti pooblaščenega uslužbenca za konzularne zadeve, so bosansko, iransko in kosovsko. Žal na seznamu zanje ni niti podatkov o spletni strani, kjer bi lahko poskusil poiskati več podatkov. Na bosansko in iransko ambasado sem zato poslal elektronsko sporočilo, v katerem sem se pozanimal, ali imajo konzularni oddelek. Bosanski uslužbenec mi je v povratnem sporočilu potrdil, da ga imajo, z iranskega veleposlaništva pa odgovora nisem prejel. Veleposlaništvo Kosova pa je bilo v času začetka raziskave očitno povsem na novo vzpostavljeno, saj še ni bil imenovan veleposlanik, na seznamu osebja sta bila le začasni odpravnik poslov in tajnik. Žal tudi niso imeli objavljenega elektronskega naslova, kamor bi lahko naslovil poizvedbo.

V kasnejši fazi raziskave sem s pomočjo slovenskega veleposlaništva izvedel, da so na kosovski ambasadi ob vsesplošni ureditvi razmer in dokončni nastanitvi tudi imenovali nekoga iz diplomatskih vrst kot odgovornega za konzularno področje. Iran pa Makedonijo pokriva nerezidenčno kljub obstoječemu veleposlaništvu (ki pa je brez kakršnegakoli diplomatskega osebja) in zato ne spada v področje moje raziskave.

Vseh devetindvajset ambasad v Skopju ima konzularni oddelek ali za konzularne zadeve pooblaščenega agenta.

Tabela 3.4: Konzularni oddelki na veleposlaništvih v Makedoniji

DRŽAVA	KONZ. ODDELEK	DRŽAVA	KONZ. ODDELEK
Albanija	Da	Norveška	Da
Avstrija	Da	Poljska	Da
Bosna	Da	Romunija	Da
Bolgarija	Da	Rusija	Da
Kitajska	Da	Srbija	Da
Hrvaška	Da	Slovaška	Da
Češka	Da	Slovenija	Da
Francija	Da	Španija	Da
Nemčija	Da	Švedska	Da
Grčija	Da	Švica	Da
Madžarska	Da	Turčija	Da
Italija	Da	Ukrajina	Da
Kosovo	Da	Velika Britanija	Da
Črna gora	Da	ZDA	Da
Nizozemska	Da		

3.2.5 Latvija

Latvijsko veleposlaništvo sem edino kontaktiral le po elektronski pošti, saj njihova telefonska številka v času mojega raziskovanja ni delovala. S hitrim odgovorom še istega dne so mi posredovali povezavo do spletne strani zunanjega ministrstva, natančno so me usmerili na podstran, kjer je objavljen seznam vseh veleposlaništev v Rigi (Ministry of Foreign Affairs of Latvia 2012).

Od šestintridesetih rezidenčnih veleposlaništev na seznamu le za pet nisem našel podatka o konzularnem oddelku ali uslužbencu. Preveril sem neposredno objavljene konzularne oddelke, uradne ure zanje, njihove telefonske številke ali na seznamu zaposlenih nekoga s določeno konzularno funkcijo. Kjer tega nisem našel, sem poskusil obstoj konzularnega oddelka najti na spletni strani ambasade. Za nekatera veleposlaništva mi to ni uspelo, bodisi zaradi neobstoja spletne strani ali ker je bila spletna stran na razpolago le v meni nerazumljivih jezikih. Poslal sem torej pet elektronskih sporočil in direktno povprašal po konzularnem oddelku na ambasadah Kanade, Grčije, Irske, Japonske in Malte.

Prvi so odgovorili z malteškega veleposlaništva in sporočili, da v sklopu ambasade nimajo konzularnega oddelka. Grško sporočilo mi je dan kasneje potrdilo, da konzularni oddelek imajo. S kanadske ambasade mi je pisala uslužbenka, ki je zadolžena za konzularne zadeve, enako tudi z irske ambasade. Z japonskega veleposlaništva mi je odgovorila pomočnica konzularnega uradnika, ki pa je še posebej poudarila, da imajo sicer na veleposlaništvu zaposlenih le šest diplomatov in se zato ne morejo deliti na oddelke, a kljub temu je eden od teh šestih pristojen za opravljanje konzularnih zadev.

Od šestintridesetih rezidenčnih veleposlaništev v Latviji mi je tako uspelo za petintrideset veleposlaništev potrditi obstoj konzularnega oddelka. Edino na veleposlaništvu Malte nimajo ne posebnega konzularnega oddelka ne diplomatskega agenta, ki bi opravljal konzularne storitve.

Tabela 3.5: Konzularni oddelki na veleposlaništvih v Latviji

DRŽAVA	KONZ. ODDELEK	DRŽAVA	KONZ. ODDELEK
Avstrija	Da	Japonska	Da
Azerbajdžan	Da	Litva	Da
Belorusija	Da	Moldavija	Da
Belgija	Da	Nizozemska	Da
Kanada	Da	Norveška	Da
Kitajska	Da	Malta	Ne
Češka	Da	Poljska	Da
Danska	Da	Portugalska	Da
Estonija	Da	Rusija	Da
Finska	Da	Slovaška	Da
Francija	Da	Španija	Da
Gruzija	Da	Švedska	Da
Nemčija	Da	Švica	Da
Grčija	Da	Turčija	Da
Madžarska	Da	Ukrajina	Da
Irska	Da	Velika Britanija	Da
Izrael	Da	ZDA	Da
Italija	Da	Uzbekistan	Da

3.2.6 Češka

S češke ambasade so mi po nekaj dneh po elektronski pošti poslali spisek vseh čeških predstavništev po svetu, saj je očitno prišlo do manjšega nesporazuma. V odgovoru so sicer zapisali (zame) izredno pomenljivo trditev, da imajo prav na vsakem veleposlaništvu bodisi konzularni oddelek ali vsaj pooblaščenega agenta za konzularne zadeve. Kljub temu sem jim še enkrat poslal sporočilo, tokrat v angleškem jeziku, in poskusil bolj natančno razložiti, katere podatke potrebujem. V naslednjem odgovoru mi je sogovornica pojasnila, da mi teh podatkov žal ne more priskrbeti. Kljub negativnemu odgovoru sem se zaradi pozitivnih izkušenj s spletnimi stranmi zunanjih ministrstev drugih držav odločil, da bom poskusil podatke poiskati sam. Preko spletnega iskalnika Google sem našel spletni portal češkega zunanjega ministrstva in po kratkem pregledu sem tudi hitro našel podstran s popolnim seznamom tujih misij, akreditiranih na Češkem.

Pri pregledovanju seznama sem seveda upošteval le rezidenčna predstavništva v Pragi, kot potrditev obstoja konzularnega oddelka pa sem iskal bodisi naravnost objavljen konzularni oddelek bodisi njihove uradne ure. Pri ambasadah držav, kjer teh podatkov ni bilo, sem nadaljeval iskanje na njihovih spletnih straneh. Tako sem že večinoma potrdil obstoj konzularnega oddelka na veleposlaništvih, vendar za dvanajst veleposlaništev tega podatka bodisi tudi na spletni strani ni bilo bodisi nimajo svoje spletne strani. To so bila predstavništva Afganistana, Irana, obeh Korej, Kosova, Kuvajta, Maroka, Palestine, Suverenega malteškega viteškega reda, Švice, Svetega sedeža in Jemna. Od teh Palestina, Sveti sedež in Suvereni malteški viteški red spadajo med izjeme. Veleposlaništvom preostalih devetih držav sem p elektronski pošti poslal vprašanje, ali imajo na veleposlaništvu konzularni oddelek oziroma vsaj nekoga od diplomatskega osebja pooblaščenega za konzularne zadeve.

Z veleposlaništva Republike Koreje mi je odgovoril kar njihov konzularni uslužbenec in potrdil obstoj konzularnega oddelka, prav tako sem dobil potrdilen odgovor s predstavništev Irana, Jemna in Švice. Preostalih odgovorov nisem prejel, zato sem kontaktiral še slovensko veleposlaništvo v Pragi in jih prosil za pomoč pri raziskavi. V odgovoru je mag. Štunf, prvi svetovalec, zapisal „Žal ne morem povsem gotovo potrditi, ali imajo na omenjenih veleposlaništvih konzularne oddelke ali nekoga pooblaščenega za konzularne zadeve, vendar bi iz dosedanjih izkušenj z veliko mero gotovosti sklepal, da opravljajo vsa omenjena

veleposlaništva tudi konzularno funkcijo, v tem primeru pa imajo tudi za konzularne zadeve pooblaščen osebo... tudi če je to eden in edini diplomat na diplomatsko konzularnem predstavništvu,, (Štunf 2012).

Ponovno sem poskusil po elektronski pošti kontaktirati vseh pet veleposlaništev, za katera še nisem imel odgovora. Tokrat so bili nekateri malce bolj odzivni: z afganistanskega in kuvajtskega veleposlaništva so mi v povratnem sporočilu potrdili, da imajo konzularni oddelek, preostali (veleposlaništva Kosova, Maroka in DLR Koreje) pa tudi tokrat niso odgovorili. Zato sem še enkrat pisal mag. Štunfu na slovensko veleposlaništvo in zaprosil, ali lahko po telefonu opravijo poizvedbe še na teh veleposlaništvih. Ustregli so mi: korejski veleposlanik kar sam opravlja tudi konzularne storitve, Maročani imajo konzularni oddelek, na veleposlaništvu Kosova pa imajo pooblaščen osebo za konzularne storitve.

V kasnejši fazi raziskave sem tudi izvedel, da je švicarsko veleposlaništvo v Pragi zaprlo konzularni oddelek zaradi odprtja regionalnega konzularnega centra na Dunaju in Švico uvrstil med izjeme.

Od triinosemdesetih veleposlaništev na Češkem opravljajo konzularne storitve na devetinsedemdesetih. Veleposlaništva Švice, Svetega sedeža, Suverenega malteškega viteškega reda in predstavništvo Palestine spadajo med izjeme, vsa druga pa imajo interni konzularni oddelek.

Tabela 3.6: Konzularni oddelki na veleposlaništvih na Češkem

DRŽAVA	KONZ. ODDELEK	DRŽAVA	KONZ. ODDELEK
Afganistan	Da	Libanon	Da
Albanija	Da	Libija	Da
Alžirija	Da	Litva	Da
Egipt	Da	Luksemburg	Da
Argentina	Da	Makedonija	Da
Armenija	Da	Malazija	Da
Avstrija	Da	Mehika	Da
Azerbajdžan	Da	Moldavija	Da
Belorusija	Da	Mongolija	Da
Belgija	Da	Maroko	Da
Bosna	Da	Nizozemska	Da
Bolgarija	Da	Norveška	Da
Brazilija	Da	Pakistan	Da
Kanada	Da	Palestina	Ne
Hrvaška	Da	Peru	Da
Kuba	Da	Filipini	Da
Ciper	Da	Poljska	Da
Čile	Da	Portugalska	Da
Kitajska	Da	Srbija	Da
Danska	Da	Romunija	Da
Estonija	Da	Rusija	Da
Finska	Da	Savdska Arabija	Da
Francija	Da	Slovaška	Da
Gruzija	Da	Slovenija	Da
Nemčija	Da	Južnoafriška republika	Da
Gana	Da	Suvereni malteški viteški red	Ne
Grčija	Da	Španija	Da
Madžarska	Da	Švedska	Da
Indija	Da	Švica	Ne
Indonezija	Da	Sirija	Da
Iran	Da	Tajska	Da
Irak	Da	Tunizija	Da
Irska	Da	Turčija	Da
Izrael	Da	Ukrajina	Da
Italija	Da	Velika Britanija	Da
Japonska	Da	ZDA	Da
Kazahstan	Da	Urugvaj	Da
DLR Koreja	Da	Vatikan	Ne
Republika Koreja	Da	Venezuela	Da
Kosovo	Da	Vietnam	Da
Kuvajt	Da	Jemen	Da
Latvija	Da		

3.2.7 Irska

Z irskega veleposlaništva sem prejel podoben odgovor kot z makedonskega. V povratnem elektronskem sporočilu sem torej prejel spletno povezavo do PDF-dokumenta, ki vsebuje diplomatsko listo vseh za Irsko akreditiranih misij (DFA Protocol 2012). Seveda so me zopet zanimala le rezidenčna veleposlaništva v Dublinu. Za potrditev obstoja konzularnega oddelka na posameznih veleposlaništvih sem najprej iskal objavo konzularnega oddelka med opisom veleposlaništva. Ob pomanjkanju tega podatka sem preveril uradne ure, ali je kje omenjen delovni čas konzularnega oddelka, in seznam zaposlenih, ali ima kateri od uslužbencev veleposlaništva konzularno funkcijo. S tem sem že pri večini predstavništev lahko našel iskani podatek, pri posameznih ambasadah pa sem še preveril njihovo spletno stran.

Ambasade, za katere niti na diplomatski listi niti na njihovi spletni strani (nekatero spletno strani niso bile dosegljive, ambasadi Maroka in Savdske Arabije pa je nimata) nisem našel zelenega podatka o konzularnem oddelku, sem kontaktiral po elektronski pošti z vprašanjem, ali imajo znotraj veleposlaništva konzularni oddelek. Tako sem naslovil to vprašanje na veleposlaništva Etiopije, Irana, Republike Koreje, Lesota, Maroka, Savdske Arabije in Združenih arabskih emiratov. Z etiopske ambasade so mi odgovorili, da sicer nimajo konzularnega oddelka, je pa za konzularne zadeve zadolžen eden od diplomatov. Tudi z veleposlaništva Lesota sem dobil enak odgovor. Z veleposlaništev Irana, Republike Koreje, Maroka, Savdske Arabije in Združenih arabskih emiratov pa na moje elektronsko sporočilo ni bilo nobenega odziva. Obrnil sem se še na slovensko veleposlaništvo in jih prosil za pomoč. Potrdili so mi, da na vseh petih ambasadah imajo konzularni oddelek (potrditev je zanesljiva, saj je veleposlanica osebno po telefonu povprašala direktno na dotičnih veleposlaništvih).

Za večino veleposlaništev na Irskem sem tako lahko potrdil, da imajo znotraj veleposlaništva konzularni oddelek. Takšnih je kar petinpetdeset od šestinpetdesetih veleposlaništev in ker je šestinpedeseto veleposlaništvo (Sveti sedež) izjemni primer, lahko trdim, da imajo vsa rezidenčna veleposlaništva na Irskem tudi konzularni oddelek.

Tabela 3.7: Konzularni oddelki na veleposlaništvih na Irskem

DRŽAVA	KONZ. ODDELE K	DRŽAVA	KONZ. ODDELE K
Argentina	Da	Kenija	Da
Avstralija	Da	Republika Koreja	Da
Avstrija	Da	Lesoto	Da
Belgija	Da	Litva	Da
Brazilija	Da	Malazija	Da
Bolgarija	Da	Mehika	Da
Kanada	Da	Maroko	Da
Čile	Da	Nizozemska	Da
Kitajska	Da	Nigerija	Da
Hrvaška	Da	Norveška	Da
Kuba	Da	Pakistan	Da
Ciper	Da	Filipini	Da
Češka	Da	Poljska	Da
Danska	Da	Portugalska	Da
Egipt	Da	Romunija	Da
Estonija	Da	Rusija	Da
Etiopija	Da	Savdska Arabija	Da
Finska	Da	Slovaška	Da
Francija	Da	Slovenija	Da
Nemčija	Da	JAR	Da
Grčija	Da	Španija	Da
Sveti sedež	Ne	Švica	Da
Madžarska	Da	Turčija	Da
Indija	Da	Ukrajina	Da
Iran	Da	ZAE	Da
Izrael	Da	Velika Britanija	Da
Italija	Da	ZDA	Da
Japonska	Da		

3.3 Predstavitev rezultatov raziskave

V raziskavi je bilo zajetih sedem držav in 317 veleposlaništev. Od tega jih dvanajst spada med izjeme, predstavništvo Malte pa nima konzularnega oddelka. Vsa preostala 304 veleposlaništva imajo konzularni oddelek, kar predstavlja 95,9 %, torej veliko večino. Ob neupoštevanju izjem dobimo realni odstotek potrjenih konzularnih oddelkov in tukaj je delež še nekoliko višji in znaša 99,7 %. Po posameznih državah pa so deleži takšni:

Slovenija:	93,2 % z izjemami oziroma 100 % brez izjem;
Slovaška:	91,7 % z izjemami oziroma 100 % brez izjem
Litva:	97,0 % z izjemami oziroma 100 % brez izjem
Makedonija:	100 %, nobene izjeme
Latvija:	97,2 %, nobene izjeme
Češka:	95,2 % z izjemami oziroma 100 % brez izjem
Irska:	98,2 % z izjemami oziroma 100 % brez izjem

ali če podatke prikažemo v enotni tabeli:

Tabela 3.8: Število konzularnih oddelkov na veleposlaništvih v sedmih izbranih državah

DRŽAVA	ŠTEVILO VELEPOSLANIŠTEV	ŠTEVILO KONZ. ODDELKOV	ŠTEVILO IZJEM	ODSTOTEK POTRJENIH	REALNI ODSOTOK
Slovenija	44	41	3	93,2	100
Slovaška	36	33	3	91,7	100
Litva	33	32	1	97,0	100
Makedonija	29	29	0	100	100
Latvija	36	35	0	97,2	97,2
Češka	83	79	4	95,2	100
Irska	56	55	1	98,2	100
SKUPAJ	317	304	12	95,9	99,7

Vidimo lahko, da je v vseh državah zelo značilen tako visok odstotek, ob neupoštevanju izjemnih primerov skoraj v vseh državah vse ambasade opravljajo tudi konzularne storitve ali imajo poseben konzularni oddelek. Konzularni oddelek na veleposlaništvih je torej zares pravilo in nikakor ne izjema.

4 Sklep

Ob pregledu zgodovinskega razvoja diplomatskih in konzularnih odnosov je jasno razvidno, da sta obe dejavnosti že od nekdaj neločljivo povezani. In to kljub povsem različnemu izvoru: ena je posledica potrebe po komunikaciji med različnimi nosilci suverenosti (države, državice, vladarji, narodi) in način/kanal/orodje za urejanje odnosov med političnimi entitetami, druga pa je služila zaščiti in pospeševanju trgovanja s tujino. A vendar so že najstarejši znani primeri mednarodnih sporazumov vsebovali tudi klavzule o trgovanju oziroma poznamo celo trgovske pogodbe. Če bi stari Sumerci in Egipčani poznali takšno stopnjo specializacije, bi prav gotovo konzuli urejali določila in izvrševanje njihovih sporazumov o trgovanju.

Mednarodna trgovina je bila nasploh vedno izredno pomembna v mednarodnih odnosih, zato ni čudno, da se je iz nje razvila posebna dejavnost, ki je zunaj „redne“ diplomacije skrbela posebej zanjo. Že Bizantinski imperij je vladal bolj s svojo gospodarsko močjo kot z vojaško, hkrati pa so bili prvi, ki so sistematično uporabljali trgovce v službi diplomacije (sicer bi bil mogoče primernejši izraz v službi vohunjenja). Prvi konzuli so resda bili le sodniki nad svojimi sodržavljani v tujskih trgovskih četrtih v pomembnejših sredozemskih mestih, a do nastanka centraliziranih nacionalnih držav že ni bilo nič nenavadnega, da so jih pooblašali tudi za diplomatsko predstavljanje, pogajanja in druge redne dejavnosti diplomatov. In kljub začetkom sistemizacije diplomacije v 19. stoletju so še pozno v 20. stoletje (vse do sprejetja DKDO in DKKO) mnoge države množično izenačevale delo, funkcije in uporabo konzulov ter diplomatov.

V preteklosti torej ločevanje med diplomati in konzuli nikakor ni bilo vedno zelo jasno ali zaželeno. Pogosto so se njihove funkcije prepletale in podvajale. Vzroki za takšno mešanje so bili gotovo najprej praktične narave, kar za podobno situacijo v diplomaciji velja tudi danes.

V moderni diplomatski praksi je postalo povsem splošno razširjeno delovanje diplomatskih predstavništva tudi na področju konzularnih funkcij, ob tem pa je konzularna služba danes bolj usmerjena v upravne in kazenske postopke. V letnem poročilu Konzularnega sektorja MZZ RS izvemo, da so njihovi najpogostejši opravki izdajanje potnih listin, urejanje matičnih zadev ter vizumov in dovoljenj za prebivanje v RS (Konzularni sektor 2012).

S svojo raziskavo sem potrdil delovanje diplomacije na konzularnem področju, hkrati pa sem ugotovil, da največkrat izvajanje konzularnih funkcij sploh ni posebej ločeno od izvajanja diplomatskih funkcij. Nekatera veleposlaništva sicer imajo poseben konzularni oddelek, a največkrat je organizacija dela znotraj veleposlaništva urejena tako, da ima nekdo od diplomatskega osebja poleg drugih funkcij določeno tudi opravljanje konzularnih storitev. Torej konzul niti ni nekdo, ki bi opravljal izključno konzularno dejavnost in se ne bi nič ukvarjal s (tipičnimi) diplomatskimi funkcijami. Nekateri avtorji tudi že pripoznavajo, da so konzularni odnosi danes v diplomaciji inherentni, recimo Mikolić (2002, 173), ki pravi, da je samoumevno, da imajo veleposlaništva tudi konzularni oddelek, saj praktično vedno opravljajo tudi konzularne funkcije. Po drugi strani Bohte in Sancin (2006, 212) vidita konzularno službo kot komplementarno diplomaciji v okviru zunanje mreže MZZ in trdita, da ima pristojnost konzulov nepolitičen upravni značaj, diplomati pa predstavljajo državo. Simoniti (1994, 17) opaža stapljanje obeh služb oziroma proces združevanja diplomatskih in konzularnih funkcij ter omenja vse pogostejše predloge za izenačevanje privilegijev in imunitet, a hkrati omenja pomembne razlike.

Samoumevnost opravljanja tako konzularnih kot diplomatskih funkcij so povsem potrdili tudi poklicni diplomati. Šter (2012) pravi: „V okviru veleposlaništva ali konzulata se mora vedno nekdo odzvati. In tu zelo poudarjam, da je pravzaprav nemogoče organizirati delo tako, da bi kdorkoli lahko rekel to ni moja naloga.“ Enako Jazbec (2006):

Diplomat mora biti usposobljen za to, da se ukvarja z osnovnimi pravnimi posli, konzularnimi, multilateralnimi, bilateralnimi, analitičnimi, ker to je v bistvu sestaven del diplomacije kot take. Na večini naših veleposlaništev imamo recimo enega konzula, ki se ukvarja s konzularnimi posli – ampak, ko je konzul en mesec na dopustu, ga nadomešča drug politični diplomat in opravlja vse tisto, kar je potrebno poleti. Primer: v Parizu imamo konzula in ko je konzul poleti na dopustu, njegovo delo prevzame naprimer prvi sekretar za politične posle.

Poklicni diplomati v praksi torej sploh ne ločujejo med diplomati in konzuli, razen glede opravljanja različnih funkcij. „Teoretično se res ločuje med konzuli in diplomati, ko govorimo o vrstah dela in vrstah predstavništva, drugače pa so vsi diplomati. Torej, mi v notranji službi ne uporabljamo izraza diplomat, konzul. Mi smo diplomati. To je samoumevno“ (Jazbec,

2006). Kot sem že omenil, so vzroki za takšno gledanje najprej praktično-funkcionalne narave, saj je večina naših predstavništev (enako velja za primerljive države) kot tudi na splošno celotni kadrovski bazen MZZ-ja preprosto premajhen, da bi si lahko „privoščili“ neke posebne delitve in specializacijo. Šter (2012) o slovenskih zunanjih predstavništvih pravi, da „so naše ambasade strukturirane večinoma tako, da je tam veleposlanik plus dva uslužbenca. Imamo tudi tri primere, kjer je veleposlanik sam, je zato tudi sam svoj šofer in sam svoja tajnica. Imamo potem več kot deset veleposlaništev, kjer je veleposlanik plus en sam, recimo konzularni, uslužbenec.“ Poleg tega je na MZZ uveljavljena praksa kroženja diplomatov po različnih sektorjih znotraj MZZ in položajih v zunanji službi. „Ti prehodi so popolnoma samoumevni in niso vezani na nikakršno delitev teh dveh področij, diplomatskega in konzularnega“ (Jazbec, 2006).

Kje torej še zares obstaja razlika med diplomati in konzuli? Predvsem v njihovih funkcijah, v delu, ki ga opravljajo. Najbolj opazna in morda tudi najpomembnejša razlika je, da je osnovna diplomatska funkcija predstavljanje svoje države (diplomatska misija ima reprezentativni karakter, ki ga konzularno predstavništvo nima) in posledično opravljanje pogajanj v imenu svoje države, razlikujejo pa se tudi privilegiji in imunitete, do katerih so upravičeni eni in drugi (Simoniti 1994, 17; Jazbec 1997, 15–16). Še ena takšna razlika naj bi glede na določila dunajskih konvencij (DKDO in DKKO) bila, s kom komunicirajo diplomati ali konzuli v državi sprejemnici. Konzuli imajo vsakodnevno opraviti direktno s strankami, diplomati pa le v izjemnih primerih. Diplomati naj bi komunicirali le in izključno preko MZZ-jev in šele preko njih kontaktirali druge vrhovne organe države, medtem pa lahko konzuli komunicirajo direktno z vsemi lokalnimi, regionalnimi, sodnimi oblastmi in organi, kot jim pač narekujejo trenutne potrebe. Vendar je v praksi situacija danes precej drugačna. Šter (2012) takole razlaga o izbiri sogovornikov pri komuniciranju diplomatov:

Res je, da imajo konzuli tukaj bolj proste roke in več izbire oziroma možnosti, koga kontaktirati. Je pa tudi res, da se tudi za diplomate ta krog sogovornikov vedno bolj odpira. Predvsem bi bilo izredno nepraktično, da bi v neki prestolnici vsa ta množica diplomatov za vsako stvar in vsak opravek najprej kontaktirala MZZ, ki bi zanje posredovalo dalje. Povsem nepredstavljivo je to v pogojih sodelovanja med državami EU, kjer vse več bilateralnih funkcij poteka neposredno. Danes se zunanjepolitična dejavnost odvija tako bliskovito, da ne more priti v poštev, da bi vse komunikacije potekale preko MZZja. Sicer gre tu zopet upoštevati, da je stvar nekoliko odvisna od

prakse posamičnih držav, kakšen način in kakšne postopke uveljavljajo. Takšna ekskluzivnost in primarnost komunikacije preko MZZ pa seveda zahteva tudi zelo razprostranjeno in številčno močno zasedbo diplomatskih predstavništva, česar so sposobne le redke države.

Enako mnenje izraža Jazbec (2006):

Diplomat komunicira praviloma s predstavniki zunanjega ministrstva države sprejemnice. Pravim praviloma, ker se v novejši praksi, to je zadnjih deset, dvajset, trideset let, odvisno kakor kje, širi krog tistih oseb in pa institucij, s katerimi ima diplomat direktne stike. Uradi predsednikov vlad, držav, različne druge institucije... To vse gre v korak s tem, da se diplomacija odpira, da postaja bolj fleksibilna, manj toga, kot je bila včasih in se tudi delo diplomata širi.

Med poklicnimi diplomati v Sloveniji in državah Srednje Evrope naj bi sicer veljalo, da je konzularno področje manj cenjeno kot drugi deli diplomacije, v nasprotju z državami ruskega in anglo-saškega govornega območja, kjer je konzularna služba zelo pomembna in cenjena (Bergelj 2011). Vendar Bergljeva nikakor ne ločuje konzularnega področja od drugih diplomatskih dejavnosti, ampak ga obravnava na enak način kot na primer kulturno ali ekonomsko diplomacijo. Enak odnos sem zasledil v svoji raziskavi praktično povsod, predvsem pri pregledovanju spletnih strani veleposlaništev, kjer so konzularni oddelki navedeni povsem standardno. Praktično nikjer nisem opazil kakšnega razlikovanja med konzularnim agentom in, recimo, ekonomskim svetovalcem ali vojaškim atašejem.

Razlikovanje med diplomati in konzuli je torej lahko vezano samo na opravljanje nekaterih bistvenih funkcij, ki se pri obeh dejavnostih razlikujejo. Hkrati pa imata obe službi ogromno skupnih točk in lastnosti. Od kod prihaja ta akademski vidik strogega ločevanja, dobro pojasni Jazbec (2006): „To je tudi verjetno odraz nekih tendenc v teoriji, ki so obstajale do začetka 19. stoletja, ko je bila konzularna služba vsaj v velikih državah ločena od diplomatske. Povsem separata, paralelna, dve posebni smeri. Seveda tega v sodobni diplomatski praksi že najmanj pol stoletja ni več.“ Hkrati pa s pravnega vidika ne moremo mimo DKDO in DKKO, ki sta podlaga za delovanje obeh služb, a jih obravnavata kot ločeni dejavnosti. Če pa uporabljamo DKDO in DKKO za argumentacijo razlikovanja diplomatov in konzulov, velja najprej razmisliti, da se je svet v zadnjih 50 letih močno spremenil in zato veljajo tudi na

nekaterih področjih v diplomaciji drugačna pravila oziroma se uporabljajo drugačna sredstva in načini dela. Šter (2012) o obeh konvencijah pravi, da

ju je čas že močno načel - po mojem mnenju, seveda. Migracije so povsem drugačne, kot so bile sredi prejšnjega stoletja, obstaja povsem drugačno pojmovanje pravic in statusov, ki jih uživajo tujci v večini predelov sveta. Države vstopajo v močne varnostno politične povezave, komunikacijsko-informacijski cunami je preplaval globalno vas. In v teh pogojih je pogosto možno iskati in nujno potrebno tudi najti nove oblike dela, nove povezave in nove možnosti za preprečevanje konfliktov.

Prvi del raziskovalne hipoteze (diplomatski in konzularni odnosi se v manjših državah močno prepletajo) je v celoti potrjen. Mislim, da bi si glede na skoraj stodontno veljavo pravila, da imajo veleposlaništva interni konzularni oddelek, upal tudi trditi, da to ne velja le za manjše države. Drugi del (konzularno dejavnost lahko klasificiramo kot eno od podvrst diplomacije) pa ob naštetju nekaterih argumentov prepuščam v razmislek bralcu. Moje mnenje je vsekakor pritrdilno, glavni razlogi za to pa so:

- obe službi sta v sestavu MZZ, opravljajo ju isti ljudje, ki med njima prosto in pogosto prehajajo,
- vsebinska podobnost dela diplomatov in konzulov kot državnih uslužbencev v tujini,
- poklicni diplomati med obema službama sploh ne ločujejo,
- vsesplošna praksa organizacije veleposlaništev z več pododdelki, med katerimi je tudi konzularni,
- čeprav glavno razumevanje razlikovanja izhaja iz svojevrstnega zgodovinskega razvoja obeh služb, so bila pogosta tudi obdobja združevanja.

Nikakor ne želim trditi, da so diplomatski in konzularni odnosi eno in isto. Gotovo sta to na nekaterih področjih zelo različni službi, a na drugih sta si zelo podobni, če ne celo identični. Preprosto se zelo dobro dopolnjujeta, tako kot velja tudi za druge posebne vrste diplomacije, od obrambne do javne, kulturne itd., in si pomagata pri izpolnjevanju bistvenega cilja vsake diplomacije, tj. ohranjanja miru. Šter (2012) pravi: „To namreč je diplomacija: preprečevanje sporov in iskanje poti k miru. Konzularno delovanje pa ustvarja pogoje, da diplomacija lahko sploh začne delovati. V tem sta diplomacija in konzulara siamski dvojčici, povezani z rokami, možgani in srcem, torej neločljivi.“ In ko enkrat sprejmemo neločljivost obeh služb, je

klasifikacija konzularne dejavnosti kot podvrste diplomacije le še korak stran.

5 Literatura:

- Benko, Vlado. 1997. *Znanost o mednarodnih odnosih*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 1998. Mesto in funkcije diplomacije v razvoju mednarodne skupnosti. V *Diplomacija in Slovenci: zbornik tekstov o diplomaciji in o prispevku Slovencev v diplomatsko teorijo in prakso*, ur. Milan Jazbec, 39–58. Celovec: Založba Drava.
- Bergelj, Nataša. 2011. Posebnosti konzularnih aktivnosti kot predpogoj za diplomatsko aktivnost – primer Slovenije. V *Diplomacija med teorijo in prakso*, ur. Boštjan Udovič, 201–220. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Berković, Stjepan. 1997. *Diplomatsko i konzularno pravo*. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica.
- Black, Jeremy. 2010. *A History of Diplomacy*. London: Reaktion Books Ltd.
- Bohte, Borut in Vasilka Sancin. 2006. *Diplomatsko in konzularno pravo*. Ljubljana: Pravna fakulteta in Cankarjeva založba.
- Britansko veleposlaništvo na Češkem*. Dostopno prek: <http://ukinczechrepublic.fco.gov.uk/en/> (28. april 2012).
- Britansko veleposlaništvo na Irskem*. Dostopno prek: <http://britishembassyinireland.fco.gov.uk/en/> (28. april 2012).
- Britansko veleposlaništvo v Latviji*. Dostopno prek: <http://ukinlatvia.fco.gov.uk/en/> (28. april 2012).
- Brglez, Milan. 1998. Kodifikacija sodobnega diplomatskega prava. V *Diplomacija in Slovenci: zbornik tekstov o diplomaciji in o prispevku Slovencev v diplomatsko teorijo in prakso*, ur. Milan Jazbec, 59–88. Celovec: Založba Drava.
- Degan, Vladimir-Đuro. 2011. *Međunarodno pravo*. Zagreb: Školska knjiga.
- Denza, Eileen. 2008. *Diplomatic law: a commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*, 3rd ed. Oxford, New York: Oxford University Press.
- DFA Protocol. 2012. *Diplomatic list*. Dostopno prek: <http://www.dfa.ie/uploads/documents/Protocol/diplomatic%20list%20february%202011%20.pdf> (28. april 2012).
- Diplomatski protokol MZZ. 2012. *Diplomatska lista*. Dostopno prek: http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Diplomatski_protokol/Diplomatska_lista_marec_2012.pdf (25. april 2012).
- Dunajska konvencija o diplomatskih odnosih – Vienna Convention on Diplomatic Relations*.

1961. Dostopno prek: http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_1_1961.pdf (28. april 2012).
- Dunajska konvencija o konzularnih odnosih – Vienna Convention on Consular Relations.*
1963. Dostopno prek: http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_2_1963.pdf (28. april 2012).
- Feltham, Ralph George. 1998. *Diplomatic Handbook, 7th edition*. Harlow, Essex: Addison Wesley Longman Limited.
- IMF. 2009. *Kosovo Becomes the International Monetary Fund's 186th Member*. Dostopno prek: <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2009/pr09240.htm> (20. april 2012).
- Jazbec, Milan. 1997. *Konzularni odnosi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 1998. Vzpostavljanje diplomacij novih malih držav, uvodna študija. V *Diplomacija in Slovenci: zbornik tekstov o diplomaciji in o prispevku Slovencev v diplomatsko teorijo in prakso*, ur. Milan Jazbec, 9–35. Celovec: Založba Drava.
- 2006. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 10. december.
- 2009. *Osnove diplomacije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 2011. Pomen in prihodnost paradiplomacije: Slovenija (izhodišča za študijo primera). V *Diplomacija med teorijo in prakso*, ur. Boštjan Udovič, 101–124. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Konzularni sektor MZZ RS. 2012. *Poročilo Konzularnega sektorja za leto 2011*. Ljubljana: interno gradivo.
- Langhorne, Richard. 2004. The Regulation of Diplomatic Practice: The Beginnings to the Vienna Convention on Diplomatic Relations, 1961. V *Diplomacy*, ur. Christer Jönsson in Richard Langhorne, 318–333. London: Thousand Oaks in New Delhi: Sage.
- Lee, Luke T. in John B. Quigley. 2008. *Consular Law and Practice*. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Leguey-Feilleux, Jean-Robert. 2009. *The dynamics of diplomacy*. Builder: L. Rienner.
- Mikolić, Mario. 2002. *Diplomatski i poslovni protokol*. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica.
- Ministry of Foreign Affairs of Latvia. 2012. *The diplomatic list*. Dostopno prek: http://www.mfa.gov.lv/data/diplomatic_list.pdf (28. april 2012).
- Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Lithuania. 2012. *Foreign Representations – Diplomatic Missions*. Dostopno prek: <http://www.urm.lt/index.php?1116213393> (26. april 2012).

- Mitić, Miodrag. 1978. *Diplomatske i konzularne funkcije*. Beograd: Savremena administracija.
- Nick, Stanko. 1997. *Diplomacija: metode i tehnike*. Zagreb: Nacionalna i sveučiliška knjižnica.
- OZN. 2012a. *Zbirka pogodb OZN: Status Dunajske konvencije o diplomatskih odnosih*. Dostopno prek: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=III-3&chapter=3&lang=en (26. april 2012).
- OZN. 2012b. *Zbirka pogodb OZN: Status Dunajske konvencije o konzularnih odnosih*. Dostopno prek: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=III-6&chapter=3&lang=en (26. april 2012).
- Simoniti, Iztok. 1994. *Diplomatsko pravo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani.
- Šter, Andrej. 2012. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 3. april.
- Štunf, Jakob. 2012. Intervju z avtorjem preko elektronske pošte. Ljubljana, 9. marec.
- The Ministry of Foreign Affairs of the Slovak Republic. 2012. *Diplomatic list*. Dostopno prek: [http://www.mzv.sk/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_2A5D2AE1CED4D02BC125711D0041AA68_EN/\\$File/Diplen.pdf](http://www.mzv.sk/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_2A5D2AE1CED4D02BC125711D0041AA68_EN/$File/Diplen.pdf) (25. april 2012).
- Trajkovski, Georgi. 1991. *Konzularna praksa*. Beograd, Nova.
- Türk, Danilo. 2007. *Temelji mednarodnega prava*. Ljubljana: GV založba.
- Udovič, Boštjan. 2009. *Ekonomska in gospodarska diplomacija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- US Department of State. 2009. *Kosovo join the IMF and World Bank*. Dostopno prek: <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2009/06a/125489.htm> (20. april 2012).
- Varnostni svet. 1999. *Resolucija 1244, S/RES/1244/1999*. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/172/89/PDF/N9917289.pdf?OpenElement> (3. april 2012).
- Veleposlaništvo Bolivarske republike Venezuele na Češkem*. Dostopno prek: <http://www.embajada-venezuela.cz/index.php> (28. april 2012).
- Veleposlaništvo Francoske republike v Latviji*. Dostopno prek: <http://www.ambafrance-lv.org> (28. april 2012).
- Veleposlaništvo Francoske republike v Litvi*. Dostopno prek: <http://www.ambafrance-lt.org/-Ambassade-de-France-a-Vilnius-> (26. april 2012).
- Veleposlaništvo Helenske republike na Irskem*. Dostopno prek: <http://www2.mfa.gr/www.mfa.gr/AuthoritiesAbroad/Europe/Ireland/EmbassyDublin/en-US> (28. april 2012).
- Veleposlaništvo Italijanske republike na Irskem*. Dostopno prek: <http://www.ambdubli.no>.

esteri.it/Ambasciata_Dublino (28. april 2012).

Veleposlaništvo Islamske republike Pakistan na Irskem. Dostopno prek: <http://www.pakembassydublin.com/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Japonske v Latviji. Dostopno prek: <http://www.lv.emb-japan.go.jp/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Kanade na Češkem. Dostopno prek: <http://www.canadainternational.gc.ca/czech-tcheque/index.aspx?view=d> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Kanade v Latviji. Dostopno prek: http://www.canadainternational.gc.ca/baltic_states-pays_baltes/contact-contactez.aspx?lang=eng&view=d (28. april 2012).

Veleposlaništvo Kraljevine Belgije v Latviji. Dostopno prek: <http://www.diplomatie.be/riga/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Kraljevine Belgije v Sloveniji. Dostopno prek: <http://www.diplomatie.be/ljubljana/default.asp> (26. april 2012).

Veleposlaništvo Kraljevine Danske na Irskem. Dostopno prek: <http://irland.um.dk/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Kraljevine Norveške na Češkem. Dostopno prek: http://www.noramb.cz/News_and_events/english/Embassy1/Embassy/ (28. april 2012).

Veleposlaništvo Kraljevine Norveške na Slovaškem. Dostopno prek: <http://www.norway.sk/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Kraljevine Španije v Latviji. Dostopno prek: http://www.maec.es/subwebs/Embajadas/Riga/es/home/Paginas/home_riga.aspx (28. april 2012).

Veleposlaništvo Kraljevine Švedske v Latviji. Dostopno prek: <http://www.swedenabroad.com/en-GB/Embassies/Riga/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Malezije na Češkem. Dostopno prek: http://www.kln.gov.my/web/cze_prague/home (28. april 2012).

Veleposlaništvo Malezije na Irskem. Dostopno prek: http://www.kln.gov.my/web/irl_dublin/home (28. april 2012).

Veleposlaništvo Madžarske v Latviji. Dostopno prek: <http://www.mfa.gov.hu/kulkepviselet/LV/hu/fooldal.htm> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Nizozemske v Latviji. Dostopno prek: <http://latvia.nlembassy.org/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Republike Avstrije v Latviji. Dostopno prek: <http://www.bmeia.gv.at/botschaft/riga.html> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Republike Ciper na Irskem. Dostopno prek: <http://www.mfa.gov.cy/mfa/>

embassies/embassy_dublin.nsf/dmlindex_en/dmlindex_en?OpenDocument (28. april 2012).

Veleposlaništvo Republike Čile na Irskem. Dostopno prek: <http://chileabroad.gov.cl/irlanda/en/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Republike Estonije na Irskem. Dostopno prek: <http://www.estemb.ie/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Republike Estonije v Litvi. Dostopno prek: <http://www.estemb.lt/eng> (26. april 2012).

Veleposlaništvo Republike Filipini na Irskem. Dostopno prek: <http://www.philembassydublin.ie/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Republike Finske na Češkem. Dostopno prek: <http://www.finland.cz/Public/Default.aspx> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Republike Indonezije na Češkem. Dostopno prek: <http://www.indonesia.cz/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Republike Irske na Slovaškem. Dostopno prek: <http://www.embassyofireland.sk/home/index.aspx?id=39036> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Republike Irske v Sloveniji. Dostopno prek: <http://www.irishembassy.si/home/index.aspx?id=46077> (26. april 2012).

Veleposlaništvo Republike Kenije na Irskem. Dostopno prek: <http://www.kenyaembassyireland.net/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Republike Koreje na Irskem. Dostopno prek: <http://irl.mofat.go.kr/english/eu/irl/main/index.jsp> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Republike Latvije na Češkem. Dostopno prek: <http://www.am.gov.lv/en/prague/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Republike Latvije na Irskem. Dostopno prek: <http://www.am.gov.lv/en/ireland/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Republike Litve v Sloveniji. Dostopno prek: <http://si.mfa.lt/> (26.3.2012).

Veleposlaništvo Republike Moldavije v Litvi. Dostopno prek: <http://www.lituania.mfa.md/news-from-moldova/> (26. april 2012).

Veleposlaništvo Republike Slovenije na Irskem. Dostopno prek: <http://www.dublin.veleposlanistvo.si/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Slovaške republike na Irskem. Dostopno prek: <http://www.mzv.sk/dublin> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Švicarske federacije na Irskem. Dostopno prek: <http://www.eda.admin.ch/dublin> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Švicarske federacije v Latviji. Dostopno prek: <http://www.eda.admin.ch/riga> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Švicarske federacije v Sloveniji. Dostopno prek: <http://www.eda.admin.ch/ljubljana> (23. marec 2012).

Veleposlaništvo Ukrajine na Irskem. Dostopno prek: <http://www.mfa.gov.ua/ireland/en/news/top.htm> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Velikega vojvodstva Luksemburg na Češkem. Dostopno prek: <http://prague.mae.lu/fr> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Združenih držav Amerike na Češkem. Dostopno prek: <http://prague.usembassy.gov/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Združenih držav Amerike v Latviji. Dostopno prek: <http://riga.usembassy.gov/> (28. april 2012).

Veleposlaništvo Zvezne republike Nemčije v Litvi. Dostopno prek: <http://www.wilna.diplo.de/> (26. april 2012).

Wikipedia. 2012. *International recognition of Kosovo.* Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/International_recognition_of_Kosovo (20. april 2012).